

Jaarverslag MOS

*november 2004
oktober 2005*

KYOTO

PSBLO MEETJES

DIKKE TRUIEND

MET EEN LANGE MO

HEB JE MI

MOS

MOS is een initiatief van het Ministerie van de Vlaamse
Gemeenschap (afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid),
de vijf Vlaamse provincies en de
Vlaamse Gemeenschapscommissie

Milieu op School

Jaarverslag MOS november 2004 – oktober 2005

1.	Milieuzorg op school	p. 3
2.	Aantal scholen in Vlaanderen en Nederlandstalige scholen in het Brusselse hoofdstedelijke gewest	p. 3
3.	Aantal MOS-scholen	p. 4
4.	Aantal MOS-scholen per provincie	p. 5
	4.1. Antwerpen	p. 6
	4.2. Limburg	p. 7
	4.3. Oost-Vlaanderen	p. 7
	4.4. Vlaams-Brabant	p. 8
	4.5. West-Vlaanderen	p. 8
	4.6. Brussel	p. 9
5.	Het logo	p. 9
5.1.	5.1. Totaal aantal logoscholen sinds 1998	p. 10
5.2.	5.2. Logo-laureaten in 2005	p. 12
	5.2.1. Laureaten 2005 logo 1	p. 13
	5.2.2. Laureaten 2005 logo 2	p. 15
	5.2.3. Laureaten 2005 logo 3	p. 17
	5.3. Evaluatie van de logoresultaten 2005	p. 19
	5.3.1. Evaluatie van de logoresultaten 2005 van het basisonderwijs	p. 19
	5.3.2. Evaluatie van de logoresultaten 2005 van het sec. en hoger ond.	p. 20
5.4.	En na logo 3?	p. 22
6.	De belangrijkste milieumaatregelen en -acties op MOS-scholen in 2005	p. 24
7.	Strategie, promotie en ondersteuning van de scholen	p. 26
	7.1. Antwerpen	p. 26
	7.2. Limburg	p. 26
	7.3. Oost-Vlaanderen	p. 27
	7.4. Vlaams-Brabant	p. 28
	7.5. West-Vlaanderen	p. 28
	7.6. Brussel	p. 29
	7.7. Conclusie	p. 30
8.	Milieuwinst	p. 30
9.	Educatieve winst	p. 32
10.	Lijst tabellen	p. 34
11.	Begeleidingscommissie MOS	p. 35
12.	Bijlage 1: Evaluatie logoresultaten secundair en hoger onderwijs 2005	p. 36
13.	Bijlage 2: Verklaring op eer	p. 39
14.	MOS-ploeg	p. 40
15.	Colofon	p. 41

1. Milieuzorg Op School.

In september 1997 nam de cel NME&I van de afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap het project *Groene School* over van de Vrije Universiteit Brussel. *Groene School* was een project voor het secundair onderwijs. In 2001 begon de samenwerking met de vijf Vlaamse provincies en de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor MOS (Milieuzorg Op School), specifiek gericht op het basisonderwijs.

Sinds september 2002 is MOS een project van kleuter- tot hogeschool: *Groene School* en MOS voor het basisonderwijs zijn samengesmolten tot één project. MOS is nu een samenwerkingsproject van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, de vijf Vlaamse provincies en de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor de hele schoolgaande jeugd.

MOS helpt scholen om een eigen milieuzorgsysteem uit te bouwen. Kinderen en jongeren werken samen met het schoolpersoneel aan verscheidene milieuthema's en een duurzame school. De hele school werkt mee: vooral kinderen en jongeren, maar ook directie, onderwijzend, administratief, onderhoudspersoneel en ouders. In de lessen, op schoolniveau en in de schoolomgeving maakt de groep werk van natuur- en milieuvriendelijk gedrag. Een belangrijk doel van het project is namelijk dat kinderen en jongeren de vereiste bekwaamheid opdoen om als toekomstige burgers zelf verantwoordelijkheid op te nemen voor een milieuvriendelijke en duurzame samenleving. Er is ook concrete en onmiddellijke milieuwinst. Een duurzaam beheerde school realiseert immers een reële kostenbesparing.

Op 8 juli 2005 gaf de Vlaamse Regering, op initiatief van Kris PEETERS, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, haar goedkeuring aan de verlenging van MOS.

Het project loopt verder voor een periode van minstens 5 jaar, tot 31 augustus 2010.

De overeenkomst van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap met elk van de vijf provincies en de Vlaamse Gemeenschapscommissie bepaalt dat er jaarlijks een evaluatie van het project moet gebeuren door de begeleidingscommissie van MOS.

Dit verslag is het resultaat van die evaluatie.

2. Aantal scholen in Vlaanderen en Nederlandstalige scholen in het Brusselse hoofdstedelijke gewest

Door fusies en sluitingen varieert het aantal scholen voortdurend.

Voor dit jaarverslag gaan we uit van een totaal van **5225** scholen in Vlaanderen en Nederlandstalige scholen in het Brusselse hoofdstedelijke gewest. Dat zijn **45** scholen minder dan in 2004.

Bij de telling gaan we niet uit van het aantal hoofdscholen, maar van het aantal **vestigingsplaatsen**. Het zijn immers voornamelijk vestigingsplaatsen die (eventueel onder invloed van een scholengroep, scholengemeenschap of hoofdschool) in het MOS-project stappen.

Tabel 1: Aantal scholen per provincie en in het Brusselse hoofdstedelijke gewest per onderwijsniveau (vestigingsplaatsen)				
	basis	secundair	hogeschool	totaal
Antwerpen	975	356	12	1343
Limburg	537	174	7	718
Oost-Vlaanderen	856	278	28	1162
Vlaams-Brabant	541	160	7	708
West-Vlaanderen	776	258	12	1046
Brussel	182	50	16	248
Totaal	3867	1276	82	5225

3. Aantal MOS-scholen

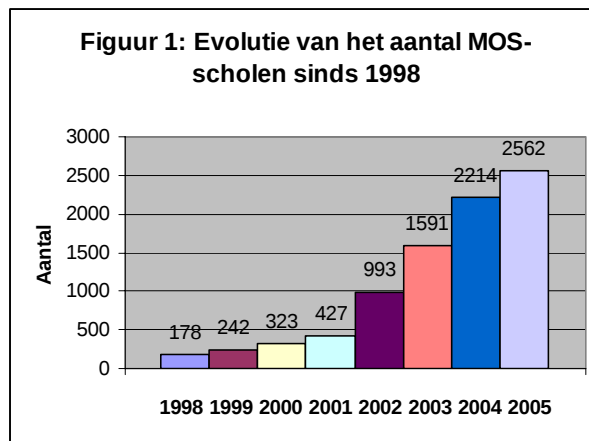
Op 10-10-2005 zijn **2562** van de **5225** vestigingsplaatsen in het project gestapt. Dat is **49 %** van de scholen. Tegenover 2004 betekent dat een groei van **7 %** (= **348** scholen)

Tellingen gebeuren op basis van het aantal ingediende **milieubeleidsverklaringen**. Dat is een officiële verklaring van de directie van de school of vestigingsplaats. Daarin bevestigt de school dat ze in het project stapt en dus op een educatieve manier aan milieuzorg wil werken. Vanaf 2005 belooft de school ook op (korte) termijn een *persoonlijk gekleurde* milieubeleidsverklaring aan de provinciale begeleider te bezorgen waarin ze haar motivatie formuleert om in het project te stappen: de waarden en doelen die ze willen nastreven. Eenmaal de verklaring is ingediend kan een school een beroep doen op praktische ondersteuning en begeleiding van de provinciale of Brusselse begeleiders.

Tabel 2: Aantal MOS-scholen 1998* - 2005								
jaar	aantal MOS-scholen						%	
1998	178						3%	
1999	242						5%	
2000	323						6%	
2001	427						8%	
	basis		sec + hoger			totaal		
2002	437	11%	556	41%		993	19%	
2003	977	25%	614	45%		1591	30%	
	basis		sec		hoger			
2004	1484	38%	704	55%	26	35%	2214	42%
2005	1775	46%	759	59%	28	34% [†]	2562	49%

* De cijfers voor 1998 t.e.m. 2001 zijn enkel van secundaire en hogescholen (Project Groene School)

[†] Dat het percentage voor hogescholen daalt, is te wijten aan het feit dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vanaf nu ook de verschillende 'campussen' (vestigingsplaatsen) worden geteld

Tabel 3: Aantal MOS-scholen in 2005 per onderwijsniveau + groei in vergelijking met 2004

	MOS-scholen 2004		MOS-scholen 2005		Groei	
basisonderwijs	1484	38%	1775	46%	291	8%
secundair onderwijs	704	55%	759	59%	55	4%
hogescholen	26	35%	28	34%	2	
totaal	2214	42%	2562	49%	348	7%

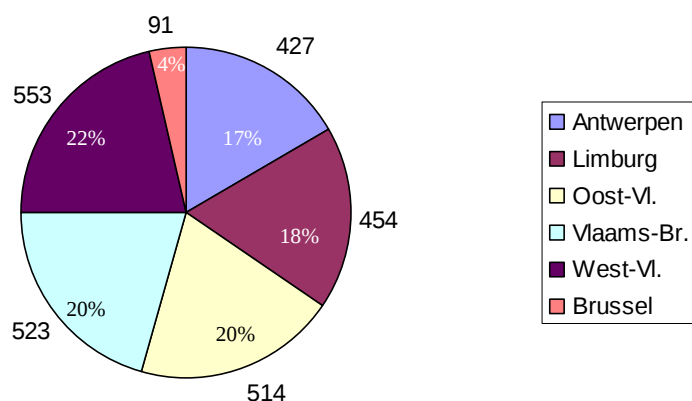
4. Aantal MOS-scholen per provincie

Het totale aantal MOS-scholen is over de provincies en het Brusselse hoofdstedelijke gewest als volgt verdeeld:

Tabel 4: Aantal MOS-scholen per provincie

	aantal MOS-scholen	% op scholen binnen de provincie of gewest	% van het aantal MOS-scholen in Vlaanderen
Antwerpen	427	32% van de Antwerpse sch.	17% van de MOS-scholen
Limburg	454	63% van de Limburgse sch.	18 % van de MOS-scholen
Oost-Vlaanderen	514	44% van de O.-Vlaamse sch.	20% van de MOS-scholen
Vlaams-Brabant	523	74% van de Vl.-Brabantse sch.	20% van de MOS-scholen
West-Vlaanderen	553	53% van de W.-Vlaamse sch.	22% van de MOS-scholen
Brussel	91	39% van de Brusselse sch.	4% van de MOS-scholen

Figuur 2: Aantal MOS-scholen per provincie

Tabel 5: Aantal MOS-scholen per provincie + groei in vergelijking met 2004

		MOS-scholen 2004		MOS-scholen 2005		Groei	
Vlaamse gewest	Antw.	372	27%	427	32%	55	5%
	Limburg	427	59%	454	63%	27	4%
	O.-Vl	456	38%	514	44%	58	6%
	Vl.-Brab.	369	51%	523	74%	154	23%
	W.-Vl	516	49%	553	53%	37	4%
Brussels gewest		74	32%	91	39%	17	7%
totaal		2214	42%	2562	49%	348	7%

4.1. ANTWERPEN

In de provincie Antwerpen zijn er **1343** vestigingsplaatsen.

Op 10-10-2005 hebben er daarvan **427**, d.i. **32%**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

Tabel 6: MOS-scholen in de provincie ANTWERPEN

ABSOLUTE GROEI

	2004	2005		absolute groei
	MOS-scholen	MOS-scholen		
basis	219	258	39	18%
secundair	144	159	15	10%
hoger	9	10	1	11%
totaal	372	427	55	15%

Tegenover 2004 is er een toename van 15% MOS-scholen

RELATIEVE GROEI

	2004			2005			relatieve groei
	totaal scholen	MOS-scholen	%	totaal scholen	MOS-scholen	%	
basis	975	219	22%	975	258	26%	4%
secundair	362	144	40%	356	159	45%	5%
hoger	25	9	36%	12	10	83%	47%
totaal	1362	372	27%	1343	427	32%	4%

Op 100 scholen zijn er 4% meer MOS-scholen dan in 2004

4.2. LIMBURG

In de provincie Limburg zijn er **718** vestigingsplaatsen.

Op 10-10-2005 hebben er daarvan **454**, d.i. **63%**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

Tabel 7: MOS-scholen in de provincie LIMBURG

ABSOLUTE GROEI

	2004	2005		absolute groei
	MOS-scholen	MOS-scholen		
basis	304	328	24	8%
secundair	121	123	2	2%
hoger	2	3	1	50%
totaal	427	454	27	6%

Tegenover 2004 is er een toename van 6% MOS-scholen

RELATIEVE GROEI

	2004			2005			relatieve groei
	totaal scholen	MOS-scholen	%	totaal scholen	MOS-scholen	%	
basis	539	304	56%	537	328	61%	5%
secundair	178	121	68%	174	123	71%	3%
hoger	4	2	50%	7	3	43%	
totaal	721	427	59%	718	454	63%	4%

Op 100 scholen zijn er 4% meer MOS-scholen dan in 2004

4.3. OOST-VLAANDEREN

In de provincie Oost-Vlaanderen zijn er **1163** vestigingsplaatsen.

Op 10-10-2005 hebben er daarvan **514**, d.i. **44%**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

Tabel 8: MOS-scholen in de provincie OOST-VLAANDEREN

ABSOLUTE GROEI

	2004	2005		absolute groei
	MOS-scholen	MOS-scholen		
basis	299	336	37	12%
secundair	150	171	21	14%
hoger	7	7	0	
totaal	456	514	58	13%

Tegenover 2004 is er een toename van 13% MOS-scholen

RELATIEVE GROEI

	2004			2005			relatieve groei
	totaal scholen	MOS-scholen	%	totaal scholen	MOS-scholen	%	
basis	881	299	34%	856	336	39%	5%
secundair	281	150	53%	278	171	62%	8%
hoger	22	7	32%	28	7	25%	
totaal	1184	456	39%	1163	514	44%	6%

Op 100 scholen zijn er 6% meer MOS-scholen dan in 2004

4.4. VLAAMS-BRABANT

In de provincie Vlaams-Brabant zijn er **708** vestigingsplaatsen.
Op 10-10-2005 hebben er daarvan **523**, d.i. **74%**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

Tabel 9: MOS-scholen in de provincie VLAAMS-BRABANT

ABSOLUTE GROEI

	2004	2005		absolute groei
	MOS-scholen	MOS-scholen		
basis	268	412	144	54%
secundair	97	107	10	10%
hoger	4	4	0	
totaal	369	523	154	42%

Tegenover 2004 is er een toename van 42% MOS-scholen

RELATIEVE GROEI

	2004			2005			relatieve groei
	totaal scholen	MOS-scholen	%	totaal scholen	MOS-scholen	%	
basis	550	268	49%	541	412	76%	27%
secundair	162	97	60%	160	107	67%	7%
hoger	7	4	57%	7	4	57%	
totaal	719	369	51%	708	523	74%	23%

Op 100 scholen zijn er 23% meer MOS-scholen dan in 2004

4.5. WEST-VLAANDEREN

In de provincie West-Vlaanderen zijn er **1046** vestigingsplaatsen.
Op 10-10-2005 hebben er daarvan **553**, d.i. **53%**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

Tabel 10: MOS-scholen in de provincie WEST-VLAANDEREN

ABSOLUTE GROEI

	2004	2005		absolute groei
	MOS-scholen	MOS-scholen		
basis	354	387	33	9%
secundair	159	163	4	3%
hoger	3	3	0	
totaal	516	553	37	7%

Tegenover 2004 is er een toename van 7% MOS-scholen

RELATIEVE GROEI

	2004			2005			relatieve groei
	totaal scholen	MOS-scholen	%	totaal scholen	MOS-scholen	%	
basis	780	354	45%	776	387	50%	4%
secundair	259	159	61%	258	163	63%	2%
hoger	12	3	25%	12	3	25%	
totaal	1051	516	49%	1046	553	53%	4%

Op 100 scholen zijn er 4% meer MOS-scholen dan in 2004

4.6. BRUSSEL

In het Brusselse hoofdstedelijke gewest zijn er **248** vestigingsplaatsen.
Op 10-10-2005 hebben er daarvan **91**, d.i. **37%**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

Tabel 11: MOS-scholen in het BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE GEWEST

ABSOLUTE GROEI							
	2004	2005		absolute groei			
	MOS-scholen	MOS-scholen					
basis	40	54	14	35%			
secundair	33	36	3	9%			
hoger	1	1	0				
totaal	74	91	17	23%			
Tegenover 2004 is er een toename van 23% MOS-scholen							
RELATIEVE GROEI							
		2004			2005		relatieve groei
	totaal scholen	MOS-scholen	%	totaal scholen	MOS-scholen	%	
basis	180	40	22%	182	54	30%	8%
secundair	49	33	67%	50	36	72%	5%
hoger	4	1	25%	16	1	6%	
totaal	233	74	32%	248	91	37%	5%
Op 100 scholen zijn er 5% meer MOS-scholen dan in 2004							

5. Het logo.

MOS raadt de scholen aan om hun project stelselmatig uit te bouwen aan de hand van een stappenplan. Scholen die systematisch, stapsgewijs en planmatig te werk gaan, hebben meer kans dat de milieuzorgwerking ingebed geraakt in de schoolcultuur.

Scholen die een milieubeleidsverklaring hebben ondertekend, kunnen meedingen naar een eerste, tweede of derde logo. Het logo is een **kwaliteitslabel** dat aangeeft dat de school in een educatief proces stapt, systematisch acties organiseert en volgehouden inspanningen levert om zoveel mogelijk schoolleden voor milieuzorg te sensibiliseren. Scholen die minstens één jaar aan milieuzorg werken en educatieve en milieuresultaten boeken, kunnen een logo behalen.

Een provinciale jury beoordeelt de aanvragen van logo 1 en logo 2.

Een gewestelijke logocommissie beoordeelt de aanvragen van logo 3.

De criteria die de respectievelijke jury's hanteren, zijn nauwkeurig uitgewerkt in indicatorenlijsten. Uiteraard zijn de deelnemende scholen van deze criteria op de hoogte. De criteria en indicatoren voor het basisonderwijs vinden de scholen in de publicatie "Toelichting voor het aanvragen van het MOS-logo basisonderwijs".

De criteria en indicatoren voor het secundair en hoger onderwijs zijn opgenomen in de handleiding "Wij zijn van het milieu".

Criteria voor het basisonderwijs:

1. Betrokkenheid van de leerlingen

MOS is geen project van één groene leerkracht of ouder. Het is essentieel dat de leerlingen bij de uitwerking van MOS worden betrokken.

2. Een breed draagvlak
De hele schoolbevolking (leerlingen, leerkrachten, administratief personeel, onderhoudspersoneel...) moet zich voor MOS inzetten en er de kansen toe krijgen.
3. Integratie in de schoolcultuur
Milieuzorg dringt via allerlei leergebiedoverschrijdende initiatieven tot in alle uithoeken van de school door: van de klas tot in het secretariaat, van de speelplaats tot in de gangen, van de eetzaal tot de omgeving van de school.

Criteria voor secundaire scholen en hogescholen:

1. Planning
De school vertrekt vanuit een grondige inventarisatie van de milieuproblemen en maakt een duidelijk stappenplan met tijdsafbakening.
2. Participatie
MOS is geen project van één groene leerkracht of ouder. Het is essentieel dat de leerlingen bij de planning, uitwerking en evaluatie van MOS worden betrokken.
3. Communicatie
De school informeert geregeld alle belanghebbenden over het project. De school treedt naar buiten als een milieuvriendelijke school.
4. Continuïteit en structurele inpassing
Milieuzorg krijgt vakoverschrijdend een blijvende en herkenbare plaats in de school.
5. Educatieve winst en milieuwinst
Het project legt de nadruk op actie, verantwoordelijkheid en eerder op voorkomen dan op beheersen van de milieuproblemen.

5.1. Totaal aantal LOGO-scholen sinds 1998.

Het totale aantal MOS-scholen in 2005 is **2562**.

Het totale aantal gelauwerde logoscholen sinds 1998 bedraagt nu **985**, dat is **38%** van die 2562 MOS-scholen.

36% (= 636 scholen) van de 1775 MOS-scholen van het basisonderwijs behaalde een logo.

45% (= 341 scholen) van de 759 MOS-scholen van het secundair ond. behaalde een logo.

29% (= 8 scholen) van de 28 MOS-scholen van het hoger onderwijs behaalde een logo.

22% (= 563 scholen) van de 2562 MOS-scholen behaalde logo 1.

12% (= 296 scholen) van de 2562 MOS-scholen behaalde logo 2.

5% (= 126 scholen) van de 2562 MOS-scholen behaalde logo 3*.

*Uiteraard worden scholen met een derde logo niet meer geteld als logo 1 of 2 en scholen met een tweede logo niet meer als logo 1.

Tabel 12: Aantal logo-scholen 1998-2005							
		logo 1	logo 2	logo 3	totaal logoscholen	totaal MOS- scholen	%
basisonderwijs	Antw.	62	23	11	96	258	37%
	Limburg	89	46	1	136	328	41%
	O.-Vl.	73	37	30	140	336	42%
	Vl.-Brabant	55	8	2	65	412	16%
	W.-Vl.	95	76	14	185	387	48%
	Brussel	10	4	-	14	54	26%
	Totaal	384	194	58	636	1775	36%
secundair onderwijs	Antw.	42	19	12	73	159	46%
	Limburg	27	16	10	53	123	43%
	O.-Vl.	37	27	13	77	171	45%
	Vl.-Brabant	30	9	11	50	107	47%
	W.-Vl.	28	27	20	75	163	46%
	Brussel	10	2	1	13	36	36%
	Totaal	174	100	67	341	759	45%
hoger onderwijs	Antw.	2	-	-	2	10	20%
	Limburg	1	-	-	1	3	33%
	O.-Vl.	-	-	-	-	7	-
	Vl.-Brabant	1	1	1	3	4	75%
	W.-Vl.	1	1	-	2	3	67%
	Brussel	-	-	-	-	1	-
	Totaal	5	2	1	8	28	29%
Totaal		563	296	126	985	2562	38%
		22%	12%	5%	38%		

5.2. Logo-laureaten in 2005

In 2005 behaalden **504** vestigingsplaatsen een logo.

241 scholen behaalden logo 1.

192 scholen behaalden logo 2.

71 scholen behaalden logo 3.

Tabel 13: Aantal logoscholen 2005

basisonderwijs	LOGO 1	LOGO 2	LOGO 3	totaal
Antwerpen	33	14	11	58
Limburg	29	42	1	72
Oost-Vl.	50	28	30	108
Vl.-Brabant	36	6	2	44
West-Vl.	34	60	14	108
Brussel	7	2	0	9
totaal	189	152	58	399
sec. + hoger	LOGO 1	LOGO 2	LOGO 3	totaal
Antwerpen	9	5	1	15
Limburg	13	5	3	21
Oost-Vl.	12	9	2	23
Vl.-Brabant	4	4	1	9
West-Vl.	10	16	5	31
Brussel	4	1	1	6
totaal	52	40	13	105
totaal	241	192	71	504

Antwerpen

GVB De Zonnebloem, Antwerpen; Gesub. Stedelijke Basisschool Constitutiestraat, Antwerpen-Noord; Ges. Vrije Lagere en Kleuterschool Mariagaarde, Borgerhout; Vrije Basisschool Klavertje 3, Dorp 57, Dorp 68, Langenheuvel 14, Bouwel; BS De Wijngaard, Grobbendonk; Gesub. Vrije Basisschool, Grobbendonk; Gem. Basisschool Klim-Op, Grobbendonk; GVBS Sint-Jozef, Kontich; t Molentje, Lier; Gemeentelijke Lagere School, Ranst; GVB Annuncia-Instituut, Ranst; Kleuterschool Sint-Jozefcollege, Turnhout; Vrije Lagere Oefenschool Windekind, Vorselaar; Vrije Kleuterschool Heilig Graf, Vosselaar; Vrije Lagere School Heilig Graf, Vosselaar; Het Klepperke, Balen; BSGO Boom-Park, Boom; Vrije kleuterschool De 7sprong, Brecht; GVLS Sint-Michielschool, Brecht; VB Overbroek, Brecht; Freinetschool De Steltloper, Geel; BSBO Wilgenduin, Kalmthout; BSGO De Spiegel, Leest; KS De Tivoli-Kids, Mechelen; GV BuBaO Mariaschool, Mechelen; GVB De Luchtballon, Mechelen; BSBO Groenlaar, Rumst; GVB Sint-Lutgardis, Schelle; GVB Sint-Lutgardis, Schelle; Wijksschool Don Bosco Elshout, Schoten; GVBS Oosterwijk, Westerlo; VBS De Schatkist, Westmeerbeek.

Sint-Ursula, Onze-Lieve-Vrouw-Waver; Koninklijk Technisch Atheneum Mol, Mol; Provinciaal Instituut voor Technisch Onderwijs, Stabroek; Instituut Maris Stella-Sint-Agnes, Borgerhout; Denise Grésiac, Berchem; CVO Tweedekansonderwijs Antwerpen vzw, Hoboken; Instituut Mater Salvatoris, Kapellen; Technische Scholen Mechelen-Aeg, Mechelen; KTA Brasschaat, Brasschaat.

Limburg

Gesub.Vrije Basisschool 'De Kievit', Hasselt; Gesub. Vrije Basisschool 'De Berk' BuLo, Hasselt; Schakelschool Lagere school Buitengewoon Onderwijs v/d Vlaamse Gemeenschap, Kuringen; Basisschool vh Gemeenschapsond. Houthalen-Oost, Houthalen-Helchteren; Gesub.Vrije Basisschool Berbroek, Herk-de-Stad; Gesub. Gemeentelijke Basisschool Op Dreef, Halen; Gesub.Vrije Basisschool, Halen; Gesub.Vrije Basisschool, Halen; Basisschool vh Gemeenschapsond. 'Wonderwijs', Alken; Gesub.Gemeentelijke Basisschool, Koersel; Basisschool vh Gemeenschapsond. 'De Berk' Paal, Paal; Gesub.gemeentelijke basisschool, Diepenbeek; BKLO Sint-Gerardus BuLo, Diepenbeek; Gesub. Vrije Basisschool, Genk; Gesub. Vrije Basisschool Smeermaas "Aan de basis", Lanaken; Gesub.Vrije Basisschool, Zutendaal; Gesub.Vrije Basisschool, Zepperen; Gesub. Vrije Lagere School, Zepperen; Gesub. Vrije Basisschool Aalst, Sint-Truiden; Gesub. Vrije kleuterschool Brustem, Sint-Truiden; Gesub. Vrije Lagere School, Zepperen; Gesub. Vrije Basisschool Herent, Neerpelt; Gesub. Vrije Basisschool, Neerpelt; Gesub. Vrije Basisschool Sint-Huibrechts-Lille, Neerpelt; Stedelijke Basisschool, Lommel; Gesub. Vrije Basisschool, Hamont-Achel; Gesub.Vrije Basisschool, Eksel; Gesub. Gemeentelijke Kleuterschool, Kaulille; Gesub. Vrije Basisschool, Bree.

Provinciale Secundaire School voor Kunstonderwijs, Hasselt; Provinciale Handelsschool, Hasselt; Koninklijk Atheneum 1 Hasselt, Hasselt; Middenschool Sint-Jan, Beringen; Provinciale Middenschool, Diepenbeek; KHLim dep. Lerarenopleiding, Diepenbeek; BuSO De Wissel, Genk; Koninklijk Technisch Atheneum Alicebourg, Lanaken; Provinciale Technische School, Maasmechelen; Provinciaal Instituut voor Biotechnisch Onderwijs, Tongeren; Provinciaal Instituut, Lommel; Gemeenschapsonderwijs campus Mercurius, Lommel; S.S.B.O.G. Zonneweelde, Lommel.

Oost-Vlaanderen

Basisschool De Beuk, Aalter; Emmaüsinstituut, Aalter; Gemeentelijke Basisschool Kruipuit, Adegem; Stedelijke Basisschool Belsele, Belsele; Provinciale School voor Buitengewoon Lager Onderwijs, Buggenhout; Vrije Basisschool Lilare - Elst, Elst; Vrije Basisschool Ertvelde, Ertvelde; SBS Erwetegem, Erwetegem; BSGO Het Kompas campus Evergem, Evergem; Freinetschool De Spiegel, Gent; GVLBO Sint-Jozef, Gent; Vrije Basisschool het Klaverblad, Gent; Kleuter- en basisschool Sint-Paulus, Gent; St-Paulusbasisschool, Gent; Freinetschool De Loods, Gent; Vrije Basisschool Herzele, Herzele; Vrije Kleuterschool Herzele, Herzele; Gemeenteschool, Kruibeke; Vrije Basisschool Heiende, Lokeren; Vrije Basisschool Bengel, Lokeren; Vrije Basisschool Bengel Zelebaan, Lokeren; Stedelijke Basisschool 't Staakte, Lokeren; Gemeentelijke Basisschool Bergwegel, Merelbeke; Gemeentelijke Basisschool Maenhautstraat, Merelbeke; Gemeentelijke Basisschool Merelbeke, Merelbeke; Vrije Basisschool Het Groene Lilare, Michelbeke; Edugo Slotendries, Oostakker; I.V.I.O. Salvator, Oostakker; Vrije Basisschool Lilare - Opbrakel, Opbrakel; Kleuterschool Sint-Jozef, Opdorp; Vrije Basisschool Ouwegem, Ouwegem; Kleuterschool Sint-Martinus, Ronsele; Sint-Catharinabasisschool afdeling De Zwaan, Sinaai-Waas; Sint-Catharina basisschool, Sinaai-Waas; Sint-Catharinabasisschool afdeling 'Wijntje', Sinaai-Waas; Sint-Jan Berchmanscollege, Sint-Amandsberg; Sint-Jan Berchmanscollege vest. Beelbroekstraat, Sint-Amandsberg; De Groene Heuvel, Sint-Maria-Latem; Vrije Basisschool - Sint Katrien, Steenhuize-Wijnhuize; De Notelaar, Waarschoot; Vrije Kleuterschool Woubrechtgem, Woubrechtgem; Vrije Basisschool Zegelsem, Zegelsem; Vrije Basisschool Pius X, Zele; BSGO De Reigers, Zelzate; GBS De Krekel, Zelzate; De Zandloper, Zomergem; Sint-Martinus 2, Zomergem; Sint-Martinus 1, Zomergem; Gemeentelijke Basisschool, Zulte; BSGO De Zonnewijzer, Zwalm.

Buitengewoon Secundair Onderwijs "Binnenhof", Gent; CEDO, Centrum voor Deeltijds Secundair Onderwijs, Gent; Provinciaal Instituut voor Haartooi en Schoonheidszorgen, Gent; Koninklijk Atheneum, Mariakerke; Gemeentelijk Technisch Instituut, Beveren; Buitengewoon Secundair Onderwijs De Hagewinde, Lokeren; Instituut Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen, Stekene; Sint-Jozefinstituut, Wetteren; Sint-Maarteninstituut, Aalst; Onze-Lieve-Vrouwcollege campus Grotenberge, Zottegem; Provinciaal Technisch Instituut, Zottegem; IBSO Gavere, Gavere.

Vlaams-Brabant

Heilig-Hartinstituut, Halle; GB Klim-Op, Lembeek; VB De Bloesem, Kapellestraat 18, Stationsstraat 53, Herne; VB De Bloesem, St-Pieters-Kapelle; BSGO 't Paviljoentje, Sint-Pieters-Leeuw; VB Harten Troef, Pepingen; VB Bellingen, Bellingen; BuBaO Lentekind, Lennik; BSGO De Key, Lennik; VB Kester, Kester; VB Sint-Amandusschool, Borchtlombeek; BSGO De Bij, Liedekerke; VK Abdijschool, Kessel-Lo; VB Abdijschool, Kessel-lo; BSGO Hertog Karel, Wilsele; GB Haasrode, Haasrode; VB Mater Dei, Erps-Kwerps; GB Heikant, Rotselaar; VB De Klinker, Rotselaar; Freinet De Wip, Wezemaal; VB De Rank, Wezemaal; Vrije Basisschool, Tremelo; BSGO Ter Emelo, Tremelo; GB Kempenlaan 16, Nieuwstraat 100, Keerbergen; VB Sancta Maria, Aarschot; GB De Zilverlinde, Holsbeek; GB Het Anker, Nieuwrode; BSGO Grimde, Tienen; BuBaO Mariadal, Hoegaarden; VB Sint-Gertrudis, Grootveldstraat 2, Bovenpoortstraat 48, Jonker Janlaan 3, Sint-Norbertusstraat 15, Landen; VB Te Velde, Geetbets.

Don Bosco-instituut ASO, Haacht; Gemeentelijk Instituut voor Technisch en Beroepsonderwijs, Keerbergen; Gemeentelijke Technische en Beroepsschool, Merchtem; Sint-Jozefcollege bovenbouw, Aarschot.

West-Vlaanderen

Koning Boudewijnschool, Oostkamp; De Boomgaard, Ardooie; Gesub. Vrije Basisschool, Bavikhove; VBS Eernegem-Bekegem, Bekegem; Sint-Andreasinstituut, Brugge; Basisschool Wijzer, Diksmuide; VBS Eernegem-Bekegem, Eernegem; Gesub. Gemeentelijke Basisschool, Eernegem; Gesubsidieerde Vrije Basisschool Egem, Egem; Afdeling Centrum, Harelbeke; Gesub. Gemeentelijke Basisschool, Ichtegem; De Regenboog, Ingelmunster; Vlaamse School Komen, Komen-Waasten; Boudewijnschool, Kuurne; Gemeenteschool 2, Leffinge; Gesub. Gemeentelijke Basisschool, Lichtervelde; Gesub. Vrije Basisschool, Lichtervelde; De Zeepaardjes, Middelkerke; Gesub. Vrije Basisschool, Moorslede; Emmery Gevaert, Oostende; Westdiep, Oostende; Gesub. Vrije Basisschool, Oostende; H. Hartschool, Oostende; Freinetschool De Torteltuyn, Poperinge; Gesub. Vrije Lagere School, Roeselare (2 vest.); Instituut Sterrebos, Roeselare; St-Lodewijkscollege VBS afd. Zandstraat, Sint-Andries; Freinetschool De Boomhut, Sint-Andries; College, Veurne; Wijnberg, Wevelgem; Posthoorn, Wevelgem; Centrum, Wevelgem; De Lenaard, Zeebrugge. Middenschool Sint Pieter, Oostkamp; MSGO, Knokke-Heist; Mariawende-Blydhove, Sint-Kruis; KTA I, Oostende; Hotelschool Ter Duinen, Koksijde; Sint-Jozefsinstituut, Tielt; LTI, Oedelem; Sint-Jorismiddenschool, Menen; Sint-Jorismiddenschool, Geluwe; Sint-Jozefscollège, Wervik.

Brussel

Voorzienigheid, Anderlecht; St.-Jozefschool, Evere; Kleuterschool Gouden Regen, Jette; BSGO Hendrik Conscience, Schaarbeek; BSGO Mozaiek, Schaarbeek; BSGO Zavelberg, Sint-Agatha-Berchem; Gemeentelijke Basisschool Stokkel, Sint-Pieters-Woluwe. Don Bosco Technisch Instituut, Sint-Pieters-Woluwe; K.A. Victor Horta, Evere; Kasterlinden, Anderlecht; Koninklijk Atheneum Etterbeek, Etterbeek.

5.2.2. Laureaten 2005 logo 2

Antwerpen

BLO - Emmaüs, Antwerpen; SIBLO 7 "De Leydraad", Antwerpen-Kiel; 't Groen Schooltje, Hove; De Perenpit, Mortsel; Guido Gezelleschool, Mortsel; SBS Katersberg, Geel; BS Campus Hof van Riemen, Heist-op-den-Berg; VLS De Luchtballon, Herenthout; BSGO Lyceum, Mechelen; BuBaGO Den Anker, Mechelen; VB De Krinkel, Ruisbroek; Gemeentelijke Basisschool Dijkstein, Sint-Katelijne-Waver; Vrije Basisschool Hagelstein, Sint-Katelijne-Waver; Basisschool In 't Groen, Sint-Lenaarts. Sint-Ludgardisschool, Merksem; Sint-Jan Berchmansinstituut 1ste graad, Puurs; PITOM, Mechelen; Gesubsidieerd Technisch Instituut, Mortsel; Sint-Pietersinstituut, Turnhout.

Limburg

VZW Katholiek Basisonderwijs Helchteren, Houthalen-Helchteren; Gesub. Vrije Basisschool 'Sint-Joris', Alken; Stedelijke Basisschool Korspel, Beverlo; Basisschool vh Gemeenschapsond., Koersel; Basisschool vh Gemeenschapsond., Diepenbeek; Basisschool vh Gemeenschapsond. S.G. Maasmechelen II Lorgo 197, Maasmechelen; Gesub. Vrije Basisschool, Maasmechelen; Basisschool vh Gemeenschapsond., Kinrooi; Basisschool vh Gemeenschapsond., Dilsen-Stokkem; Gesub. Vrije Basisschool Stokkem, Dilsen-Stokkem; Gesub. Vrije Lagere School, Opglabbeek; Basisschool vh Gemeenschapsond., Meeuwen-Gruitrode; Gesub. Vrije Basisschool Ellikom, Meeuwen-Gruitrode; Gesub. Vrije Lagere School, Meeuwen-Gruitrode (2 vestigingsplaatsen); Gesub. Vrije Basisschool Klim-op,

Meeuwen-Gruitrode (3 vestigingsplaatsen); Gesub. Vrije Basisschool Gruitrode, Meeuwen-Gruitrode; Basisschool vh Gemeenschapsond. Oefenschool, Tongeren; Basisschool voor Buitengewoon Onderwijs van de Gemeenschap. BuLo, Kortesseem; Basisschool vh Gemeenschapsond., Wellen; Gesub. Vrije Basisschool Hoepertingen, Borgloon; Gesub. Vrije Basisschool, Borgloon; Basisschool vh Gemeenschapsond., Nieuwerkerken (LIMB.); Gesub. Vrije Basisschool Kozen, Nieuwerkerken (LIMB.); Gesub. Gemeentelijke Basisschool Montenaken, Montenaken; Gesub. Gemeentelijke Basisschool Jeuk, Gingelom; Speciale Basisschool BuLo, Overpelt; Basisschool vh Gemeenschapsond., Lommel; Gesub. Vrije Basisschool Genendijk, Ham; Gesub. Vrije Basisschool Kwaadmechelen, Ham; Basisschool vh Gemeenschapsond., Ham; Gesub. Vrije Basisschool Lozen, Bocholt; Basisschool vh Gemeenschapsond., Bocholt; BSGO De Regenboog, Bree; Gesub. Vrije Basisschool, Bree; Gesub. Vrije Basisschool Grote-Brogel, Peer; Gesub. Vrije Basisschool Erpekom, Peer; Gesub. Vrije Basisschool Wijchmaal, Peer; Gesub. Vrije Basisschool St.-Elisabethschool BuLo, Wijchmaal; Gesub. Vrije Basisschool St.-Elisabethschool BuLo, Wijchmaal. Vrij Technisch Instituut, Hasselt; Sint-Franciscuscollege campus Heusden, Heusden-Zolder; Sint-Jozefcollege, Beringen; Onze-Lieve-Vrouwinstituut, Paal-Beringen; S.S.B.O.G. De Dageraad, Kortesseem.

Oost-Vlaanderen

Gemeentelijke Basisschool De Vierklaver, Asper; Basisschool Erasmus, Deinze; Vrije Basisschool Dolfijn, Eksaarde; Vrije Kleuterschool Eksaarde, Eksaarde; Gemeentelijke Basisschool Eksaarde, Eksaarde; BSGO Voskenslaan, Gent; Gemeentelijke Basisschool Groenweelde, Gent; v.z.w. De Buurt, Gent; Kleuterschool De Mozaïek, Gent; Vrije Basisschool De Mozaïek, Gent; Vrije Basisschool De Boomhut, Gent; Gustaaf Callier, Gent; Basisschool Gemeenschapsonderwijs 't Vlasbloempje', Grembergen; Gemeentelijke Gemengde Sportbasisschool, Heusden (O.-VL.); Vrije Gemengde Basisschool Heusden, Heusden (O.-VL.); BSGO De Wijze Eik Vest. Am. Casier de ter Bekenlaan, Mariakerke; BSGO De wijze eik, Mariakerke; Vrije Kleuterschool Meerhout, Oostakker; St. Pieterschool, Ronse; Basisschool Glorieux, Ronse; Vrije Basisschool O.L.V. Presentatie, Sint-Niklaas; Gemeentelijke Lagere School De Zandloper, Sint-Pauwels; Vrije Lagere School Hollebeek Temse, Temse; Freinetschool de Kolibrie, Tielrode; Vrije Basisschool De Langelede, Wachtebeke; PSBLO Meetjesland, Zelzate; Gemeentelijke Basisschool De Bosrank, Zingem; Basisschool Graaf van Egmont, Zottegem. Instituut Bert Carlier, Gent; Atheneum Groenkouter, Sint-Amandsberg; Sint-Jozef - Klein Seminarie, Sint-Niklaas; Technisch Instituut Sint-Isidorus Handel, Sint-Niklaas; Sint-Laurensinstituut - ASO, Wachtebeke; Middenschool De Veerman, Hamme; Middenschool 3 Berlare, Berlare; Sint-Paulusinstituut, Herzele; BUSO Sint-Franciscus, Velzeke-Ruddershove.

Vlaams-Brabant

VB Broederschool, Groot-Bijgaarden; VB 't Sijbke, Betekom; BSGO Zonedorp, Aarschot; GK Kleine Picasso, Zoutleeuw; VB Houwaart, Houwaart; VB Sint-Joris, Sint-Joris-Winge. Sint-Janscollege, Meldert; Buitengewoon Secundair Onderwijs Levenslust, Sint-Martens-Lennik; K.A. Redingenhof, Leuven; Sint-Donatusinstituut -Middenschool, Merchtem.

West-Vlaanderen

Gesub. Vrije Basisschool, Aalbeke; Gesub. Gemeentelijke Basisschool, Ardooie; Gesub. Gemeentelijke Basisschool, Beveren (Leie); Gesub. Vrije Basisschool, Damme; Sint-Maarten, Damme (2 vest.); Gesub. Gemeentelijke Basisschool, Damme; De Driespan, Gistel (3 vest.);

Gesub. Vrije Basisschool, Gistel (3 vest.); Rietzang, Gistel; De Klimop, Gistel; Gesub. Vrije Kleuterschool, Gullegem; Mariaschool, Harelbeke; Sint-Augustinus, Harelbeke; De Polyglot, Helkijn; Buitengewoon Basisonderwijs, Ieper; B.S. De Mote, Ieper (2 vest.); De Zon, Ingelmunster; Sint-Jansschool, Knokke-Heist; De Ark, Koksijde (2 vest.); Margareta-Maria-Instituut, Kortemark; Basisschool De Valke, Lichtervelde; O.L.Vrouwecollege, Oostende; Basisschool Centrum, Oostende; St.-Andreasinstituut, Oostende; Freinetschool De Zonnebloem, Oostende; E. Van Glabbekeschool, Oostende; Leefschool De Vlieger, Oostende; MPIGO Oostende, Oostende; O.L.Vrouwecollege, Oostende; Gesub. Gemeentelijke Lagere school, Oostnieuwkerke; Gesub. Vrije Basisschool, Pittem; Spanjeschool, Roeselare; Sint-Lutgart, Roeselare; Sint-Lutgartinstituut, Roeselare; St.-Theresiaschool, Rollegem; Gesubs. Vrije gem. school BKO-BLO, Sint-Andries; Duizend +(plus) poot, Sint-Eloois-Vijve; Sint-Lodewijkscollege, Sint-Michiels; Sint-Lodewijkscollege afd Immaculata, Sint-Michiels; De Horizon, Snaaskerke; De Polyglot, Spiere; De Polyglot, Spiere-Helkijn; Gesub. Gemeentelijke Lagere school, Staden; Nieuwstad-Bulskamp, Veurne (2 vest.); Gesub. Vrije Basisschool, Vlamertinge (2 vest.); Guido Gezelle, Waregem; 't Klavertje, Wenduine; Vrije Basisschool Westouter, Westouter; Gesub. Vrije Basisschool, Woumen; Roetzemoes, Zeebrugge (2 vest.).

T. I. H. Familie, Brugge; OLV Hemelvaart, Sint-Andries; Sint-Bernardusinstituut, Knokke-Heist; BuSO Ter Zee, Oostende; Sint-Lutgardisinstituut, Oostende; VTI, Oostende; Ter Bruyninge, Kortrijk; Sint-Aloysiuscollege, Diksmuide; De Vierboete, Nieuwpoort; Bisschoppelijk College, Veurne; Sancta Maria, Ruiselede; H. Hartcollege, Waregem; Barnum, Roeselare; Barnum-KS, Roeselare; VTI 1 Sint Lucas, Menen; Instituut Mater Amabilis, Wervik.

Brussel

School Poelbos, Jette; Paruckschool, Sint-Jans-Molenbeek.
Lutgardiscollege, Oudergem.

5.2.3. Laureaten 2005 logo 3

Antwerpen

Gemeentelijke Basisschool Voorheide, Arendonk; GIBLO Beerse, Beerse; Vrije Basisschool Berlaar, Berlaar; Parkschool Te Boelaer, Borgerhout; Stedelijke Kleuterschool 't Klavertje, Borgerhout; Gemeentelijke Lagere School De Sleutel, Broechem; G.V.K.S. Familia, Edegem; G.V.K.S. Familia (2), Edegem; GVBS Regina Pacis 2, Hove; BSGO De Puzzel, Mechelen; BSGO Vennebos (2), Schilde
Stedelijk Lyceum, Deurne.

Limburg

Basisschool van het Gemeenschapsonderwijs 'De Linde', Borgloon.
Sint-Jozefinstituut Bokrijk, Genk; Technisch Instituut Heilig Hart, Maasmechelen;
Tuinbouwschool Onze-Lieve-Vrouw, Sint-Truiden.

Oost-Vlaanderen

Gemeentelijke Basisschool 't Sprinkhaantje, Buggenhout; Vrije Basisschool wijksschool Haenhout, Destelbergen; Vrije Basisschool Kerkham, Destelbergen; Vrije Basisschool Pius X, Destelbergen; Basisschool Klaverdries, Drongen; Louis Paul Boon School, Erembodegem;

Gemeentelijke Basisschool De Acacia, Gent; De Panda, Gent; De Toverstaf, Gent; GVB Sancta Maria, Gentbrugge; GVB Sancta Maria wijkschool Van Biesbroeckstraat, Gentbrugge; Kindertuin Henri D'Haese, Gentbrugge; Kleuterschool Henri D'Haese, Gentbrugge; Sint-Gregorius, Gentbrugge; Vrije Basisschool O.L.V., Kruibeke; Basisschool De Kleurdoos, Ledeberg; Vrije Kleuterschool Duizendvoet, Lokeren; Vrije Basisschool Lotenhulle, Lotenhulle; Basisschool Faluintjes, Moorsel; Stedelijke Basisschool Tinnenhoek, Moorsel; Sint-Aloysiuscollege, Ninove; Vrije Kleuterschool Lourdes, Oostakker; Vrije Basisschool Twinkel, Oostwinkel; Kleuterschool Sancta Maria, Ronse; Lagere School Sancta Maria, Ronse; Vrije Basisschool De Krekel, Sint-Amandsberg; Basisschool De Vierklaver, Temse; Vrije Zelfstandige Kleuterschool, Vinderhoute; Basisschool Klim Op, Zandbergen; Vrije Basisschool Beke, Zomergem.
MSGO Groendreef, Lokeren; BUSO Levensvreugde, Aalst.

Vlaams-Brabant

VB St-Jansschool, Leuven; GB De Zandloper, Wommersom.
Buitengewoon Secundair Onderwijs Ter Bank, Heverlee.

West-Vlaanderen

De Boomgaard, Assebroek; De Tweesprong, Handzame (2 vest.); Sint Michielsschool, Ieper; De Knuffel, Izegem; Gesub. Vrije Lagere school, Kuurne (2 vest.); De Lisblomme, Lissewege; Basisschool De Kleine Prins, Menen; Sint-Andreasinstituut, Oostende; De Plataan, Roeselare; Sint-Lodewijkscollege, Sint-Andries; De Glimlach, Zedelgem; Gesub. Vrije Basisschool, Zillebeke.
Maerlant Middenschool, Blankenberge; Spes Nostra, Kuurne; Sint-Niklaasinst. Vest. Oost, Zwevegem; BuSO Tordale, Torhout; VTI, Poperinge.

Brussel

MaBo, Brussel.

5.3. Evaluatie van de logoresultaten 2005

Tabel 14: Slaagpercentage logoscholen 2005 basis-, secundair en hoger onderwijs

	logo 1		logo 2		logo 3		totaal	
	geslaagd	niet geslaagd	geslaagd	niet geslaagd	geslaagd	niet geslaagd	geslaagd	niet geslaagd
totaal BASIS	189	8	152	21	58	10	399	39
	96%	4%	88%	12%	85%	15%	91%	9%
totaal SEC + HOGER	52	4	40	9	13	2	105	15
	93%	7%	82%	18%	87%	13%	88%	12%
algemeen totaal	241	12	192	30	71	12	504	54
	95%	5%	86%	14%	86%	14%	90%	10%

In 2005 behaalden **504** vestigingsplaatsen van de 558 kandidaten een logo. Dat is 90%.

241 scholen behaalden logo 1. Dat is 95% van de kandidaten.

192 scholen behaalden logo 2. Dat is 86% van de kandidaten.

71 scholen behaalden logo 3. Dat is 86% van de kandidaten.

5.3.1. Evaluatie van de logoresultaten 2005 van het basisonderwijs

In 2005 behaalden 399 basisscholen een logo. Dat betekent 91% van de kandidaten.

189 scholen behaalden logo 1, dat is 96% van de kandidaten.

152 scholen behaalden logo 2, dat is 88% van de kandidaten.

58 scholen behaalden logo 3, dat is 85% van de kandidaten.

Tabel 15: Slaagpercentage logokandidaten basisonderwijs 2005

basisonderwijs	LOGO 1 197 kandidaten		LOGO 2 173 kandidaten		LOGO 3 68 kandidaten		totaal 438 kandidaten	
	geslaagd	niet geslaagd	geslaagd	niet geslaagd	geslaagd	niet geslaagd	geslaagd	niet geslaagd
Antwerpen	33	0	14	2	11	0	58	2
Limburg	29	1	42	7	1	0	72	8
Oost-Vl.	50	1	28	7	30	4	108	12
Vl.-Brabant	36	5	6	0	2	0	44	5
West-Vl.	34	0	60	3	14	6	108	9
Brussel	7	1	2	2	0	0	9	3
totaal	189	8	152	21	58	10	399	39
	96%	4%	88%	12%	85%	15%	91%	9%

De stap van logo 1 - dat meer als een aanmoedigingslogo is bedoeld - naar logo 2 is tamelijk groot voor sommige scholen.

De MOS-begeleiders raden de scholen waar nodig aan om de stap naar een volgend logo niet te snel te zetten en rustig de milieuwerking te verdiepen en te verbreden.

Een nieuwe manier van jureren in het basisonderwijs dringt zich op, zowel wat betreft timing als wat betreft de criteria zelf. Een werkgroep *LOEBAS* (LOGocritEria BASisonderwijs) onderzoekt tijdens het schooljaar 2005-2006 dan ook hoe het dossier dat de scholen moeten maken, kan worden verbeterd.

Omdat ook in het secundair onderwijs scholen best niet te snel naar een volgend logo streven (zie 5.3.2.. Evaluatie van de logoresultaten 2005 van het secundair en hoger onderwijs) werd ook de werkgroep *STRATEGO* opgericht (STReven nAar het kwaliTEitsloGO). Deze

werkgroep onderzoekt tijdens het schooljaar 2005-2006 hoe het toekennings- en jureringssysteem basis- én secundair onderwijs kan worden verbeterd.

5.3.2. Evaluatie van de logoresultaten 2005 van het secundair en hoger onderwijs

In 2005 stelden **120 secundaire en hogescholen** zich kandidaat om een logo te behalen.

- 56 scholen streefden naar een eerste logo
- 49 scholen streefden naar een tweede logo
- 15 scholen streefden naar een derde logo.

Dat is minder dan in 2004. Toen stelden 168 scholen zich kandidaat (logo 1: 103, logo 2: 49 en logo 3: 16 - Zie MOS-voortgangsverslag nov. 2003 - okt. 2004).

88% van de kandidaten kregen een positieve beoordeling van de jury.

52 op 56 kandidaten (= 93%) behaalden het eerste logo.

40 op 49 kandidaten (= 82%) behaalden het tweede logo.

13 op 15 kandidaten (= 87%) behaalden het derde logo.

Tabel 16: Slaagpercentage logokandidaten secundair en hoger 2005								
sec. + hoger	LOGO 1 56 kandidaten		LOGO 2 49 kandidaten		LOGO 3 15 kandidaten		totaal 120 kandidaten	
	geslaagd	niet geslaagd	geslaagd	niet geslaagd	geslaagd	niet geslaagd	geslaagd	niet geslaagd
Antwerpen	9	0	5	1	1	0	15	1
Limburg	13	0	5	2	3	0	21	2
Oost-Vl.	12	2	9	0	2	0	23	2
Vl.-Brabant	4	1	4	2	1	0	9	3
West-Vl.	10	0	16	3	5	2	31	5
Brussel	4	1	1	1	1	0	6	2
totaal	52	4	40	9	13	2	105	15
	93%	7%	82%	18%	87%	13%	88%	12%

De stap van logo 1 - dat eerder als een aanmoedigingslogo kan worden beschouwd - naar logo 2 is groot voor heel wat scholen. De stap van logo 2 naar logo 3 is nog groter.

Tabel 17: Resultaat logojurering secundair en hoger 2005, per criterium, per logo									
logo	werking	zelfeva- luatie	wetge- ving	plan- ning	partici- patie	commu- nicatie	conti- nuïteit	winst	totaal
LOGO 1 geslaagd	60%	55%		57%	51%	48%	54%	43%	53%
niet geslaagd	53%	17%		43%	33%	35%	45%	30%	40%
LOGO 2 geslaagd	67%	48%		65%	61%	58%	61%	55%	61%
niet geslaagd	51%	39%		48%	52%	44%	48%	40%	47%
LOGO 3 geslaagd	77%	59%	100%	77%	76%	71%	77%	74%	78%
niet geslaagd	65%	30%	100%	68%	68%	64%	76%	64%	70%

Uitleg bij tabel 17 (voor meer detailinformatie, zie bijlage 1)

- De werking wordt bij logo 1-scholen geëvalueerd op één aandachtsveld, bij logo 2-kandidaten op twee aandachtsvelden en bij logo 3-kandidaten op drie aandachtsvelden.
- De punten die op "wetgeving" staan worden enkel in rekening gebracht bij logo 3-kandidaten. Een logo 3-school overhandigt de begeleider een "verklaring op eer" waarin zij bevestigt in orde te zijn met de milieuwetgeving.
- Een logo 1-school moet op minstens 2 criteria (planning, communicatie, participatie, continuïteit, winst) 50% halen; een logo 2-school moet op 3 criteria en een logo 3-school op alle criteria 50% halen.

Conclusies:

- Voor alle criteria is er bij de geslaagde scholen een duidelijk stijgende lijn van logo 1 naar logo 3 voor alle criteria (één uitzondering: de zelfevaluatie);
- Bij logo 1-kandidaten scoren vooral participatie, communicatie en winst (educatieve en milieuwinst) minder goed. Scholen leren daarentegen tamelijk snel goed plannen en zorgen voor structurele verankering van de milieumaatregelen.
- Blijkbaar hebben de logo 2-scholen de zelfevaluatie dit schooljaar verwaarloosd. Misschien was de communicatie daarover onduidelijk en wisten zij niet dat zowel de leden van de milieuwerggroep als mensen die niet tot de milieuwerggroep behoren (ouders, leerlingen, schoolpersoneel, directie, gemeente ...) aan de evaluatie moesten deelnemen. Ook bij de logo 3-scholen is de score voor zelfevaluatie niet erg hoog (59%). Van hen wordt bovendien verwacht dat zij duidelijke conclusies uitschrijven voor het milieubeleid van de school voor de volgende drie jaar.
- Educatieve en milieuwinst scoort pas hoog bij de logo 3-scholen. Niet zo onlogisch, als je bedenkt dat scholen eerst werken aan een draagvlak en sommige maatregelen pas na enkele jaren beginnen te renderen.

Tabel 18: Slaagpercentages van logo 2- en 3-scholen in het secundair en hoger onderwijs				
Kandidaat LOGO 2-scholen van 2005 behaalden hun eerste logo in				
	2002	2003	2004	totaal
geslaagd	3	11	26	40
niet geslaagd	1	1	7	9
	14 op 16 = 88%		26 op 33 = 79%	
Kandidaat LOGO 3-scholen van 2005 behaalden hun tweede logo in				
	2002	2003	2004	totaal
geslaagd	1	4	8	13
niet geslaagd	-	-	2	2
	5 op 5 = 100%		8 op 10 = 80%	

Sommige scholen besluiten, al of niet op aanraden van de begeleiders, niet te snel (na één jaar) naar een volgend logo te streven. Slaagkansen nemen lichtjes toe indien de school niet onmiddellijk naar een volgend logo streeft: 88% tegenover 79% (van logo 1 naar logo 2), 100% tegenover 80% (van logo 2 naar logo 3).

De begeleidingscommissie, de coördinatie en de begeleiders zijn het eens over het feit dat we de scholen *aanraden* méér dan 3 jaar tijd te nemen om de drie logo's te behalen.

Minstens vier jaar om drie logo's te behalen is voor de meeste scholen de betere keuze. (Zie ook 5.3.1. Evaluatie van de logoresultaten 2005 van het basisonderwijs: werkgroep STRATEGO).

5.4. En na logo 3?

Milieuzorg op school stopt niet na drie logo's.

MOS spoort vanaf 2005 scholen dan ook aan om de milieu-inspanningen expliciet vol te houden en zo de groene vlag van Eco-schools te behalen.

MOS is 'national operator' voor het programma Eco-schools (www.eco-schools.org) van de FEE (Foundation for Environmental Education, www.fee-international.org).

“Eco-Schools is an international FEE programme for environmental education for sustainability. Involving full pupil participation in the decision making, planning and activities, it is an ideal way to implement Local Agenda 21 in the school community. The Foundation for Environmental Education is a not-for-profit umbrella organisation bringing together national non-governmental organisations implementing programmes for environmental education, management en certification.”

Als 'national operator' behoudt MOS de groene vlag voor aan scholen die het derde logo hebben behaald en bewijzen dat het milieuzorgproces in al zijn facetten en volgens de criteria voor een logo 3-school doorloopt.

Een *basisschool* richt een milieuwerkgroep op en toont aan dat de leerlingen en zoveel mogelijk betrokkenen nog altijd actief deelnemen aan het project. Hiervoor gebeuren heel wat inspanningen in de klas, in de school en in de schoolomgeving. De school heeft aandacht voor de betrokkenheid van de leerlingen, zorgt voor een breed draagvlak en integratie in de schoolcultuur.

Een *secundaire school* bewijst nog altijd *planmatig* te werken, verder inspanningen te leveren voor een goede *communicatie* en *participatie* en ervoor te zorgen dat milieuzorg *structureel* ingepast is. *Milieu- en educatieve winst* zijn aantoonbaar.

De groene vlag wordt toegekend voor één schooljaar.

Om een vlag te krijgen voor het volgende schooljaar, bezorgt de kandidaat groene vlagschool (een logo 3- school) vóór 1 maart een 'Verklaring op eer' (zie bijlage 2) aan de MOS-coördinatie.

De MOS-coördinatie gaat na of de school haar beloftes nakomt.

In de 'Verklaring op eer' bevestigt de school dat zij haar milieuwerking op logo 3-niveau voortzet.

De school heeft aandacht voor netwerking in de regio, neemt een voortrekkersrol op in samenwerkingsverbanden met andere scholen of scholengemeenschap en neemt deel of werkt mee aan fora voor logo 3-scholen en nascholingen of studiedagen voor MOS-scholen. De school heeft een voorbeeldfunctie en treedt bewust naar buiten als een *duurzame en milieuvriendelijke school*.

De school neemt binnen haar mogelijkheden deel aan een internationaal netwerk van milieuvriendelijke en duurzame scholen. Scholen die een groene vlag behalen, krijgen de reële mogelijkheid om in een internationaal uitwisselingsproject met andere eco-scholen te stappen (FEE - Eco-schools).

Een kandidaat groene vlagschool werkt *volgens de MOS-methode op een structurele manier* verder aan de gekozen thema's of aandachtsvelden en heeft bovendien aandacht voor sensibilisatie- en actiemomenten i.v.m. *meer dan één* thema.

Aan de school wordt gevraagd, naast haar structurele MOS-werking, aandacht te hebben voor:

- Er is op school *tijdens de lessen* aandacht voor de gekozen aandachtsvelden of thema's van MOS.
- De school stimuleert alle schoolleden om zuinig om te springen met energie.
- De school stimuleert alle schoolleden om zuinig om te springen met water.
- De school stimuleert alle schoolleden om zo weinig mogelijk water te vervuilen.
- De school stimuleert alle schoolleden om aandacht te hebben voor de "groene" omgeving.
- De school stimuleert alle schoolleden om op een gezonde en milieuvriendelijke manier om te gaan met computers, printers en kopieerapparaten, zuinig om te gaan met papier en ecologisch verantwoord school- en kantoorgerief te gebruiken.
- De school stimuleert alle schoolleden om milieuvriendelijke transportmiddelen te gebruiken.
- De school stimuleert alle schoolleden tot het gebruik van gezonde en milieuvriendelijke voeding.
- De school stimuleert alle schoolleden tot afvalpreventie en gescheiden inzameling.
- De school neemt maatregelen voor een zuiniger energieverbruik.
- De school neemt maatregelen m.b.t. het spaarzame gebruik van water.
- De school neemt maatregelen m.b.t. waterverontreiniging en kiest voor milieusparende schoonmaakproducten.
- De school neemt maatregelen voor een milieuvriendelijk en veilig verkeer van en naar school.
- De school neemt maatregelen voor een gezonde en milieuvriendelijke voeding.
- De school neemt maatregelen i.v.m. afvalpreventie en gescheiden inzameling.
- De school neemt maatregelen om te 'vergroenen'.
- De school neemt maatregelen i.v.m. het gezonde en ecologisch verantwoorde gebruik van apparaten, papier, school- en kantoorgerief.
- Er is op school een persoon bij wie iedereen terecht kan voor problemen in verband met energie, water, afval ...
- De schoolgebouwen worden op een duurzame manier beheerd.
- De school voert een beleid waarbij rekening wordt gehouden met de mogelijke effecten op het milieu bij alle leerlingenactiviteiten.
- In haar milieubeleidsplan besteedt de school ook aandacht aan de mondiale aspecten van het milieu.
- De school heeft een milieubewust aankoopbeleid.
- De school heeft aandacht voor (na)scholing van leerkrachten in het belang van het MOS-project.
- De school werkt aan een leerlingvriendelijk klimaat.
- De school is een democratische school.
- De school treedt naar buiten als een milieuvriendelijke en duurzame school.
- De school heeft contact met scholen uit andere regio's of landen.

6. De belangrijkste milieumaatregelen en -acties op MOS-scholen in 2005

De meest voorkomende milieumaatregelen en acties die basis-, secundaire en hogescholen nemen en organiseren, zijn:

- gebruik van drinkbus en hervulbare flesjes promoten
- gebruik van brooddoos en koekendoos stimuleren (in sommige MOS-scholen is dit zelfs een verplichting)
- installatie van (een) drankfontein(tje)(s)
- glazen flesjes of kraantjeswater aanbieden
- compostvat of -bak in gebruik nemen (+ aanduiden of verkiezen van verantwoordelijken)
- kippen houden op school
- overschakelen op gerecycleerd papier (bvb. voor de schoolkrant)
- leerkrachten en leerlingen aanzetten om recto-verso te kopiëren
- gebruik van 'al aan één kant beschreven papier' in de klassen
- koppeling gezondheid en milieu: invoer van een fruitdag met aandacht voor afvalpreventie en composteren
- inventarisatie van de vuilnisbakken en afvalmeters plaatsen
- afval correct sorteren en hiervoor de nodige vuilnisbakken voorzien (afvalstraatjes of afvalhuisjes)
- kauwgomballenboom (om kauwgom op de grond te vermijden, kleven leerlingen bij het binnenkomen van de school hun kauwgom op bvb. een bord)
- zwerfvuil- en opruimacties in en rond de school (zwerfvuilmeter)
- aankoop van milieuvriendelijke schoolmaterialen
- eigen kringloopwinkel of tweedehands beurs organiseren
- bezoek containerpark, kringloopwinkel, sorteerinstallatie, verbrandingsoven, waterproductiecentrum, elektriciteitscentrale...
- meer (interne) post via een digitale nieuwsbrief, e-post of Black Board
- informatie op papier enkel meegeven met de gezinsoudste
- automaat bannen uit de school
- batterijen en toners inzamelen
- blikjesautomaat vervangen door flesjesautomaat met terugnamesysteem of zelftapsysteem
- spaartoetsen plaatsen op de toiletten of flessen in de spoelbak leggen
- toiletten spoelen met regenwater
- planten gieten met regenwater
- kuisen met regenwater
- met pictogrammen stimuleren tot waterbesparing
- acties om bewust om te gaan met het dagelijks watergebruik
- regenton plaatsen
- lekken opsporen en kraantjes controleren
- de watermeterstand opvolgen
- milieusporende onderhoudsproducten gebruiken
- aanleg van een moestuintje
- planten (en dieren) in de klas
- vergroening van de speelplaats (bomen of struiken planten...)
- aanleg van een educatief reservaat (hooiland, houtkant, vijver...)
- onderhoud en beheer van de 'natuur' op school samen met leerlingen en ouders
- beheer in een natuurgebied in de omgeving van de school (in samenwerking met bvb. Natuurpunt of plaatselijke vereniging)

- campagne tegen het gebruik van pesticiden en herbiciden
- verkiezing 'groenste klas'
- ouders stimuleren om hun kinderen niet met de auto naar school te brengen
- acties om 'te voet', het gebruik van fiets en openbaar vervoer te stimuleren
- met de fiets of het openbaar vervoer op uitstap gaan
- fietsvaardigheidsoefeningen en fietspooling
- een vaste autoluwe dag (bvb. fietsvrijdag)
- herinrichting en uitbreiding van de fietsstalling
- inventarisatie van de verkeersknelpunten
- paddenoverzetactie
- actie 'deur toe en licht uit'
- kapotte lampen door spaarlampen vervangen
- een verantwoordelijke aanstellen die op het einde van de dag nakijkt of de computers zijn uitgeschakeld
- aluminiumfolie of stralingsschermen achter de radiatoren aanbrengen
- energiemetingen en audits
- leidingen isoleren
- drankautomaat uitschakelen in verlofperiodes
- tochtstrips aanbrengen
- installatie van fotovoltaïsche cellen, zonneboiler, windmolen...
- 'eerlijke handel'-producten invoeren op school
- milieumaatregelen en -afspraken opnemen in het schoolreglement
- wedstrijd 'de mooiste MOS-slogan', MOS-lied, MOS-gedicht...
- MOS-kaft in de leraarskamer, MOS-informatiehoekje voor ouders en passanten

7. Strategie, promotie en ondersteuning van de scholen

7.1. ANTWERPEN

De vernieuwde folder "Vanaf nu groeit er MOS in onze gemeente" vermeldt wat MOS kan betekenen voor de gemeente en wat de gemeente kan betekenen voor MOS.

De begeleiders brengen de gemeente op de hoogte telkens wanneer zij een bezoek brengen aan een school. Dit gebeurt ook wanneer een school een milieubeleidsverklaring ondertekent. De gemeenten krijgen van de MOS-ploeg bovendien herhaaldelijk een overzicht van de MOS- en logoscholen.

De begeleiders stellen MOS geregeld voor op een scholenoverleg in een gemeente. MOS-Antwerpen stimuleert de gemeenten om op regelmatige basis een scholenoverleg te organiseren waar MOS op de agenda staat en biedt daarbij ondersteuning aan.

MOS is een vast agendapunt op de vergaderingen van de ANNET werkgroepen 'basisonderwijs', 'secundair onderwijs', 'centra' en 'kinderboerderijen'. MOS is van bij het begin actief betrokken bij de nieuwe ANNET werkgroep 'BuBaO' (Buitengewoon Basisonderwijs). Per schooljaar is er een structureel overleg van MOS met de afvalintercommunales van de provincie.

De MOS-begeleiders bieden aan de scholen zoveel mogelijk een ondersteuning op maat aan. Dat wil zeggen dat de scholen inhoudelijke hulp krijgen via schoolbezoeken, mail en telefoon en op studiedagen. De begeleiders beantwoorden niet alleen vragen maar doen ook suggesties. Doorverwijzing naar andere instanties of organisaties, bvb. Kleur Bekennen, milieukoopwijzer, NME-inventaris... kan ook.

De scholen krijgen een digitale nieuwsbrief (digiMOS).

Bij een eerste contact geven de begeleiders algemene informatie over MOS en vragen of een bezoek aan de school mogelijk is. Dan stellen zij MOS en de beschikbare materialen voor aan enkele geïnteresseerde leerkrachten, de milieuwerggroep of het volledige team. Ook geven zij praktijkvoorbeelden van andere scholen, met aandacht voor succes- en drempelfactoren. Geregeld wonen de begeleiders een vergadering van de milieuwerggroep bij. Tijdens zo'n vergadering evalueren ze mee de ondernomen acties en zoeken mee naar oplossingen voor knelpunten en problemen. De begeleiders helpen de scholen ook bij het opstellen van het logo-dossier.

Op vraag van de school organiseren de begeleiders voor een personeelsvergadering of op een pedagogische studiedag een praktische en interactieve werkwinkel over een van de MOS-thema's.

Jaarlijks bereiden de MOS-begeleiders samen met het project Educatieve Reservaten een studiedag voor. Ze organiseren ook een jaarlijkse studiedag samen met Kleur Bekennen en bekijken zo een MOS-thema door een Noord-Zuid bril.

In de brochure "Werken aan milieueducatie op je school? – MOS kan je hierbij helpen" vinden scholen een overzicht van alle beschikbare MOS-materialen en een uitleg over de ondersteuning die MOS-scholen kunnen verwachten. Ook de NME-centra en kinderboerderijen van de provincie bezorgen de brochure aan bezoekende scholen. MOS-informatie komt aan bod in de ontleenbare provinciale veldkoffers.

7.2. LIMBURG

MOS-Limburg nodigt de basisscholen in de eerste jaarhelft uit op een overleg met de gemeenten. Ze evalueren samen de MOS-werking en wisselen tips en ideeën uit. De MOS-begeleider stelt het MOS-materiaal voor en de gemeente haar aanbod aan de scholen. Zo'n

overleg vindt bijna altijd plaats in een MOS-school. Tijdens een rondleiding maken de aanwezige scholen kennis met de belangrijkste “MOS-punten” in de gastschool. In het najaar organiseert MOS-Limburg een trefdag waarop de begeleider uitleg geeft over het aanvragen van een logo. In het voorjaar gaat de meeste aandacht naar ondersteuning van de scholen bij de samenstelling van hun logodossier. De begeleider bezoekt alle logo 2- en 3-kandidaten minstens één maal. Bovendien is er heel wat contact via e-mail en telefoon.

De gemeenten nodigen ook secundaire scholen uit en krijgen een voorstelling van het project. Elke geïnteresseerde MOS-school secundair of hoger onderwijs krijgt een voorstelling van het project op school en mag rekenen op begeleiding en ondersteuning per telefoon, per mail en via een schoolbezoek. Hogescholen (lerarenopleiding) krijgen bij een bezoek aan Het Groene Huis altijd uitleg over het project. Op aanvraag gaat de MOS-begeleider zelf naar de hogeschool.

MOS blijft een steeds weerkerend onderwerp in het driemaandelijkse tijdschrift van de afdeling Milieu en Natuur van de provincie. De scholen krijgen een digitale nieuwsbrief.

LIMNET (het Limburgs Natuur- en Milieueducatief Netwerk) speelt een belangrijke rol bij de uitbouw van een MOS-netwerk. MOS-begeleiders en leerkrachten uit MOS-scholen vertegenwoordigen het project in de LIMNET-werkgroepen basis- en secundair onderwijs. Een begeleider vertegenwoordigt MOS in de LIMNET-werkgroep Natuurcentra. Heel wat MOS-schakels participeren in die werkgroep. Verder is er veel overleg met de gemeentelijke MOS-contactpersoon en met collega's van het provinciebestuur in het kader van de samenwerkingsovereenkomst.

7.3. OOST-VLAANDEREN

Ook aan de Oost-Vlaamse aanpak is weinig gewijzigd tegenover de vorige werkjaren. Wel haalt de MOS-ploeg de banden met de gemeenten sterker aan en maken ze van de samenwerking met externe partners zoals Kleur Bekennen, het Wereldcentrum en Protos meer werk.

Ondersteuning van de scholen gebeurt zoveel mogelijk op de school zelf. De begeleiders bezoeken alle scholen die een logo behaalden om het dossier, het oordeel van de jury en vooral de aandachtspunten te bespreken. Ze bezoeken alle kandidaat-logoscholen en scholen die om informatie vragen. Een steeds terugkerende boodschap aan alle scholen is: “Willen jullie nog overleg, contacteer ons!”

Vooraf in het secundair onderwijs is MOS occasioneel een onderwerp op pedagogische studiedagen en dit op vraag van de school of scholengroep.

MOS-Oost-Vlaanderen vraagt aan alle MOS-scholen secundair onderwijs om de verslagen van de werkgroepvergaderingen op te sturen. Zo kan de begeleider eventueel commentaar geven en suggesties doen. Eenvoudige, praktische vragen worden ook per mail behandeld. Zowel de basisscholen (DigiMOS) als de secundaire scholen (MOS Groene School Berichten) krijgen een digitale nieuwsbrief.

Bij het begin van het schooljaar, bij elke nieuwe publicatie en met acties als de ‘Dikke truiendag’ zorgen de begeleiders voor extra aandacht voor het project in de media. MOS komt aan bod tijdens de overlegmomenten met de Oost-Vlaamse NME-centra en op de vergaderingen van COPON (Coördinatiepunt Onderwijs Oost-Vlaanderen). Alle scholen die de provinciale Natuureducatieve centra bezoeken, krijgen informatie over het project. Studenten lerarenopleiding die een vorming volgen in De Kaaihoeve krijgen altijd een voorstelling van MOS.

Er is een structurele samenwerking met een aantal gemeenten (Gent, Destelbergen, Sint-Niklaas en Dendermonde) en met Regionale Landschappen, Ivago en Intercommunale Durme Moervaart.

7.4. VLAAMS-BRABANT

Nog steeds gaan scholen gretig in op het aanbod van een MOS-voorstelling op de school zelf nadat de school MOS heeft leren kennen op een gemeentelijk informatiemoment. De samenwerking met steden en gemeenten verloopt (weliswaar moeilijk) via de regiowerking van de dienst leefmilieu. Er is regelmatig contact en terugkoppeling.

Naast direct contact met de gemeenten en de scholen zelf, tracht MOS-Vlaams-Brabant steeds meer invloed te krijgen op directieraden van scholengemeenschappen omdat meer en meer beslissingen op dat niveau worden genomen.

Het voorbije werkjaar ging heel wat aandacht naar projecten die de MOS-werking in de scholen ondersteunden, initieerden en/of uitwerkten: het Drinkwaterfonteinenproject, het Project Centrale Verwarming, 'Boek een ingenieur'...

De MOS-begeleider secundair legt promotie- en initiatiebezoeken aan scholen af en houdt een terugkoppelingsronde nadat een school een eerste rapport heeft ingediend. De begeleider geeft voorstellingen van MOS op (pedagogische) studiedagen en navormingsdagen. De toelichting secundair, de themabundels voor het basisonderwijs, de DigiMOS (digitale nieuwsbrief) en de provinciale website zijn de belangrijkste promotie-instrumenten.

Vlaams-Brabant bouwt aan een netwerk via overlegmomenten tussen MOS – gemeenten – scholen – natuurverenigingen en milieuverenigingen en via projecten waarbij hogescholen en basisscholen in verband met een milieuzorgthema met elkaar in contact komen.

Bij de ondersteuning van basisscholen richten de begeleiders zich vooral op kandidaat-logoscholen. Toch is er sinds vorig schooljaar een spectaculaire toename van het aantal MOS-basisscholen. Dat is bijna volledig toe te schrijven aan het leermiddelenproject en het drinkwaterfonteinenproject. Ook in de toekomst zal Vlaams-Brabant waar mogelijk koppelingen maken met andere acties. Interne netwerking met andere provinciale diensten is daarbij zeer essentieel en doeltreffend. Zo is er een goede samenwerking met Kleur Bekennen, de dienst Mobiliteit, de dienst Welzijn en met de Federale politie. Bij die samenwerking zoekt de provincie naar formules om het (niet zelden versnipperde) aanbod voor de scholen transparanter te maken, op elkaar af te stemmen en te bundelen.

7.5. WEST-VLAANDEREN

Samenwerking met de gemeenten die per streek in een NME-samenwerkingsverband functioneren is kenmerkend voor de MOS aanpak in West-Vlaanderen. Voor het basisonderwijs waren er minder gemeentelijke overlegmomenten met de MOS-scholen dan het vorige werkjaar. Voor het secundair onderwijs echter is het overleg per stad met de (kandidaat-) MOS-scholen toegenomen en is er meer contact met de milieuambtenaren van de gemeenten. Een sterk engagement (financiële en praktische ondersteuning) van enkele gemeentebesturen voor begeleiding van MOS-scholen blijft. Bij schoolbezoeken is er met de meeste gemeentebesturen nauw contact en samenwerking.

Er is samenwerking met de NME-streeksteunpunten, intercommunales, andere provinciediensten (fietspromotor, Eduwest, Vergroeningsproject ...) en organisaties als

Green, Kleur Bekennen, Kalos, Velt, LOGO ... Er is structureel overleg met de stuurgroep NME basisonderwijs.

Nieuwe MOS-scholen krijgen per streek een introductie. Studenten in de lerarenopleidingen krijgen een MOS-voorstelling gekoppeld aan een opdracht milieuzorg binnen hun stage. Op heel wat personeelsvergaderingen en pedagogische studiedagen stellen de begeleiders MOS voor.

De begeleiders bezoeken alle MOS-scholen secundair en alle kandidaat logoscholen basisonderwijs minstens één keer per jaar. Verdere ondersteuning en advies gebeurt per post, per mail en per telefoon.

Veel aandacht en energie gaat naar het organiseren van bijscholing en vorming: voorstelling van de themabundels basisonderwijs, MOS-Vonk, Vergroening van de schoolomgeving, Ecologische Voetafdruk, een studiedag samen met Kleur Bekennen, enz ... De bestaande 'Koffermeesters' (leerkrachten die na een opleiding helpen bij NME-nascholingen voor leerkrachten) worden hierbij ingeschakeld. Ze worden door de begeleiders opgeleid zodat ze de MOS-leermiddelen op een interactieve wijze kunnen voorstellen. Er is een digitale nieuwsbrief (DigiMOS) voor alle MOS-scholen en op de provinciale website vind je enkele "MOS-filmpjes".

7.6. BRUSSEL

De begeleider van het Brusselse hoofdstedelijke gewest is tewerkgesteld bij de directie Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en is gehuisvest in de infrastructuur van de vzw NMe-Link Brussel. MOS is dus sterk geïntegreerd binnen onderwijs en maakt deel uit van het Brusselse NME-netwerk. De samenwerking tussen MOS en NMe-Link (een vzw door de VGC erkend als NME-organisatie) wordt nog versterkt. MOS en NMe-Link gaan samen naar de scholen. De elektronische nieuwsbrief (DigiMOS) vermeldt zowel acties van MOS als van NMe-Link. Scholen die instappen in een project van NMe-Link, kunnen met dat dossier ook een logo aanvragen. MOS en NMe-Link zijn geen concurrenten, maar vullen elkaar aan. Samen maken ze deze boodschap van complementariteit duidelijk aan de scholen.

MOS-Brussel werkt ook samen met o.a. Feedu, 'De Stadswinkel vzw' en Kleur Bekennen. De begeleider organiseert enkele trefdagen per schooljaar en geeft herhaaldelijk voorstellingen van MOS op pedagogische studiedagen.

Samenwerking met de gemeenten in Brussel is zo goed als onmogelijk. In Brussel willen de gemeenten enkel ondersteunen indien het aanbod en de begeleiding voor Nederlands- en Franstalige scholen identiek is.

Drie scholengemeenschappen (de scholengroep Brussel van het gemeenschapsonderwijs, scholengemeenschap secundair onderwijs Sint-Gorik en de scholengemeenschap secundair onderwijs 'De Zenne' van het officieel onderwijs van Brussel) berichten geregeld over MOS in Brussel. Op een jaarlijkse informatievergadering voor nieuwe Brusselse schooldirecties, de Vlaamse onderwijsdagen voor leerkrachten en tijdens informatiedagen met educatieve beurs voor scholen, waar het Brussels educatief voorgesteld wordt, komt MOS aan bod.

Er is een goede samenwerking met de andere VGC-directies Cultuur en Welzijn en Gezondheid, die aanverwante thema's aansnijden. De trefdagen van het Brusselse LOGO worden samen met MOS, Kleur Bekennen en NMe-Link georganiseerd.

7.7. Conclusie

De strategieën van de provincies en in het Brusselse hoofdstedelijke gewest en de wijze waarop zij promotie maken en ondersteuning bieden aan de scholen zijn tegenover de vorige werkjaren niet essentieel veranderd.

Overall zorgen de begeleiders voor zoveel mogelijk begeleiding op maat. Scholen krijgen (individuele) ondersteuning via schoolbezoeken, e-mail en telefoon en op studie- en vormingsdagen. Scholen krijgen veel informatie via digitale nieuwsbrieven. De meeste scholen zijn vragende partij bij het opmaken van hun logodossier. Veel aandacht van de begeleiders gaat dan ook naar ondersteuning op dit vlak. Veel scholen krijgen een uiteenzetting over MOS op pedagogische studiedagen en personeelsvergaderingen. De begeleiders richten hun pijlen ook meer en meer op directieraden van scholengroepen en - gemeenschappen omdat meer en meer beslissingen op dat niveau worden genomen.

De band met de gemeentes is in elke provincie nog versterkt: er is overleg, samenwerking en soms zelfs financiële ondersteuning. In het Brusselse hoofdstedelijke gewest is dit zo goed als onmogelijk omdat aanbod voor Nederlandstalige en Franstalige scholen gelijk moet zijn. In het kader van duurzame ontwikkeling maken de begeleiders over heel Vlaanderen ook meer en meer werk van samenwerking met externe organisaties die aanverwante of identieke thema's behandelen als Kleur Bekennen, Protos, Green, Velt, de LOGO's ...

Provincies die beschikken over een natuur- of milieueducatief centrum bezorgen alle scholen die op bezoek komen informatie over MOS. Veel aandacht gaat daarbij naar leerkrachten in opleiding.

8. Milieuwinst.

Er bestaat voorlopig nog geen geijkt “monitoring instrument” om de milieuwinst en gedragswijziging bij leerlingen te meten. De opsomming in *hoofdstuk 6* van de meest voorkomende milieumaatregelen en acties die basis-, secundaire en hogescholen nemen en organiseren bewijst echter overduidelijk dat er dankzij MOS heel wat milieu- en educatieve winst geboekt wordt in de Vlaamse scholen.

Enkele frappante voorbeelden:

- Een school in Deurne plaatst 432 m tochtstrips op de 108 ramen in het oude gedeelte van de school. De leerlingen berekenen dat dit een besparing van 259,2 kg CO₂- uitstoot per maand in de winterperiodes betekent.
- In een school voor haartooi en schoonheidszorgen uit Gent krijgen de leerlingen een grondige voorbereiding op het gebruik van biologische producten. Enkele leerlingen lopen stage bij biologische kappers.
- In het lokaal waar het glaswerk van het labo wordt afgewassen kan in een school in Poperinge geen warmwaterleiding worden geïnstalleerd. Bijgevolg gebruikten ze tot voor kort agressieve reinigingsmiddelen. Maar dan installeren ze een zonneboiler. Nu is er wel warm water en gebruiken ze milieusparende afwasproducten.
- In sommige technische en beroeps-MOS-scholen gebruiken de leerlingen in de afdeling Elektronica milieusparend soldeersel (zonder zware metalen) en in de afdeling Schilderwerk en Decoratie enkel nog verf op waterbasis.
- De oproep van een school uit Zottegem via de streekkrant, levert 40 tweedehands fietsen op. De leerlingen herstellen de fietsen en gebruiken ze nu voor schooluitstappen.

- Uit een controle en evaluatie van de waterteller en –facturen, besluit een school uit Sint-Amandsberg dat er lekken zijn. De lekken worden zo vlug mogelijk gedicht.
- In heel wat scholen is er een duidelijke tendens naar retour. Een verbod op brik wordt meer en meer in de schoolreglementen van voornamelijk basisscholen opgenomen.

Het voorbeeld van een school uit Opwijk toont aan dat een goed gestructureerde werking die het beleid ondersteunt heel wat milieuwinst genereert:

- het fotokopieerapparaat draait nog uitsluitend op milieuvriendelijk papier. Dit initiatief drong door tot bij het gemeentebestuur. Ons voorbeeld wordt nu door alle gemeentelijke scholen gevolgd. Ook onze schoolagenda's worden nu op kringlooppapier gedrukt.
- de school verkoopt nog enkel dranken in flesjes met statiegeld. De afvalproducerende zuivelautomaat werd definitief verbannen. Drinkwaterfonteintjes deden hun intrede.
- de speelplaats werd vergroend en kreeg nieuwe afvalbakken voor gescheiden inzameling.
- we legden een minicontainerpark aan, waarin we naast de 'normale zaken' ook batterijen en inktpatronen inzamelen. We bouwden de compostterreinen van de afdeling Tuinbouw uit en we houden kippen om onze tafelresten te verwerken.
- we legden een educatief reservaatje aan met openluchtklas, dat we voor alle scholen uit de omgeving openstellen.
- na een professionele energiedoorlichting voerden we op verscheidene plaatsen aanpassingen aan de verlichting uit. De energieboekhouding wordt minutieus bijgehouden.
- de afdeling Tuinbouw stapte volledig over naar ecologische teelten, van de afname van zaai- en pootgoed bij Velt tot bemesting en ziektebestrijding met louter ecologische middelen.
- voor een flink deel van de schooluitstappen gebruiken we de fiets en we plaatsten een nieuwe, ruime en veilige fietsenstalling.
- na promotieacties voor het gebruik van de brooddoos kregen alle leerlingen voor hun Sint-Maarten een gratis exemplaar.
- een professionele doorlichting van het onderhouds- en poetsprogramma van de school resulteerde in het uitsluitend gebruik van ecologische onderhoudsmiddelen. Ook dit initiatief wil de gemeente in alle gemeentelijke instellingen invoeren.
- de school engageerde zich om jaarlijks beheerswerken in de reservaten van de lokale afdeling van Natuurpunt uit te voeren.

Een basisschool uit Aarschot werkt aan de thema's afvalpreventie en natuur:

- Afvalenquête bij ouders en leerlingen
- Weghalen van afvalrecipiënten op de speelplaats. Sorteren gebeurt op klasniveau via het Beverbord (Axenroos)
- Omschakeling naar retourflesjes
- Drinkbussenactie: elke leerling krijgt op het einde van het schooljaar een afsluitbare veldfles van de school
- Verbod op brik en blik (goedgekeurd door de schoolraad en opgenomen in het schoolreglement). Diegenen die het toch nog meebrengen, krijgen het consequent terug mee naar huis.
- Composteren i.s.m. de compostmeester
- Afvalkippen en -konijn op school
- Bij schoolfeesten: fruitsap en wijn in retour van de wereldwinkel

- Aanleg en onderhoud van een insectentuin met betrokkenheid van de leerlingen en ouders
- Jaarlijkse zonnebloemenplantactie. Zonnebloemen zijn ondertussen de mascotte van de school geworden
- Een streekeigen en bessendragende haag, de hoogstamappelboom, het leifruit en kleinfruit, aangeplant
- In januari volgen de wilgenhut en wilgentunnel (i.s.m. INL)
- In april de openklas met banken uit gerycleerde PET en een podium in FSC-gelabeld hout
- I.s.m. het Regionaal Landschap Noord-Hageland worden in het voorjaar kunstnesten voor huiszwaluwen geplaatst.
- Plaatsen van een wand voor solitaire bijen
- Uiteraard gebeurt dit alles in overleg met de verschillende actoren (personeel, leerlingen, ouders).

9. Educatieve winst

Educatieve winst meten is niet gemakkelijk. MOS heeft hiervoor nog geen instrument ontwikkeld. De lijst van milieuacties en –maatregelen in *hoofdstuk 6* bewijst wel de noodzakelijke en groeiende participatie van de hele schoolbevolking.

Uit bijna gratuite uitspraken van leerlingen valt soms veel te concluderen:

- “Ik had nooit gedacht dat energie meten zo’n interessant onderwerp zou zijn.”
- “Mogen we de sleutel van het lokaal? Dan kunnen we vast aan het werk.”
- “Meneer, misschien vindt u het leuk om ons ontwerp even te lezen?”
- “Ik ben altijd heel stil in een nieuwe groep. Maar nu heb ik min of meer de leiding op me genomen. Ik wist helemaal niet dat ik dat kon.”
- “We hebben gistermiddag tot half zes doorgewerkt, want we wilden de directeur wel iets goeds laten zien.”
- “Mevrouw, wilt u even komen kijken of we deze brief zo kunnen verzenden?”
- “Het leuke is dat de leraar ons zo vrij heeft gelaten. Maar eigenlijk hadden we nog veel meer zelf kunnen bedenken.”

Als leerlingen in een MOS-school samenwerken, overleg plegen, acties organiseren en verantwoordelijkheid dragen en delegeren, is educatieve winst niet te onderschatten. Een uitdaging plegen, spreekt jongeren aan. Acties slagen pas als leerlingen spontaan gemotiveerd zijn of worden. Dat kan pas als ze zélf aan de slag kunnen gaan, zélf oplossingen voor problemen kunnen/mogen aandragen en de samenhang tussen heel wat dingen mogen ontdekken. Indirect kun je educatieve winst ook meten aan signalen van gedragsverandering: het zwerfvuil is aanzienlijk verminderd, de werkplaatsen zijn altijd mooi opgeruimd, er staan overal bloembakken te schitteren. Ook als leerlingen elkaar wijzen op dat nieuwe gedrag, elkaar dus stimuleren, mag de milieuwerkgroep dat dikwijls op z’n palmares schrijven.

Zonder de betrokkenheid van ouders, personeel en leerlingen is een duurzaam milieubeleid een utopie. Hoe meer leerlingen er in de school via consultatie, overleg en medezeggenschap meedraaien, hoe meer de schoolcultuur er baat bij heeft. Als MOS-leerlingen mee mogen bepalen welke richting de school inslaat, wordt de school niet enkel ‘leerruimte’ maar ook ‘leefruimte’ die tot meer en beter leren uitnodigt, vandalisme en pestgedrag doet verdwijnen. Als dat geen educatieve winst is!

Enkele voorbeelden van educatieve winst:

- leerlingen vergaderen mee in de werkgroep en hebben daar een actieve inbreng;
- leerlingen ontwerpen een eigen MOS-webstek met de milieu-activiteiten ondernomen op de school;
- leerlingen ontwerpen zelfstandig een tentoonstelling over de uitgevoerde activiteiten;
- leerlingen uit het basisonderwijs stellen in de MOS-werkgroep voor om de ongebruikte vuilnisbakken (omdat er minder afval op school is na de MOS-acties) te vervangen door spelmaterialen.
- leerlingen drinken terug meer water en mijden frisdranken;
- leerlingen gaan zuiniger om met water en energie en kiezen voor duurzame en eerlijke materialen;
- leerlingen wijzen hun klasgenootjes erop dat individueel verpakte koekjes te veel afval opleveren;
- leerlingen uit MOS-scholen nemen deel aan het 'Jongerenparlement voor water';
- een leerling is voorzitter van de leerlingenwerkgroep en contactpersoon voor MOS

Met MOS zetten de scholen theoretische milieueducatie om in praktisch werk. Zo leggen de scholen de basis voor een milieuvriendelijk gedrag in het verdere leven van de leerlingen. MOS tracht de interesse van jongeren voor milieuzorg te wekken door hen actief bij een milieuzorgproject te betrekken en hen tot actie aan te zetten. De ervaring van positieve actie maakt kinderen, jongeren, leerkrachten en het andere schoolpersoneel duidelijk dat ze voor het milieu, op school, heel wat kunnen doen. Leerlingen en personeel nemen samen hun verantwoordelijkheid en werken initiatieven uit om op kleine schaal milieuschade te voorkomen of te beperken. Een leerling in een MOS-school leert door ervaring. MOS stimuleert scholen om een lerende en innoverende omgeving voor de leerlingen te creëren. De hoop en de overtuiging dat hún inspanningen zin hebben, zijn daarbij even belangrijk als het succes.

MOS geeft de zorg voor het milieu een plaats in de schoolcultuur. Het gaat om meer dan een aantal lukrake acties. Het project krijgt planmatig vorm en groeit op maat van de school. Een school die in het project stapt, werkt aan vele (vakoverschrijdende) eindtermen en ontwikkelingsdoelen. MOS bouwt mee aan een vernieuwende pedagogische aanpak en draagt bij aan de onderwijskundige ontwikkeling van de school. De ondersteuning van natuur- en milieueducatie en milieuzorg is, vanuit de vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen, de verantwoordelijkheid van het hele schoolteam. Daarbij staat een positieve benadering via de participatie van leerlingen, zoals bij MOS, centraal.

10. Lijst van tabellen

Tabel 1	Aantal scholen per provincie en in het Brusselse hoofdstedelijke gewest per onderwijsniveau (vestigingsplaatsen)	p. 4
Tabel 2	Aantal MOS-scholen 1998 - 2005	p. 4
Tabel 3	Aantal MOS-scholen in 2005 per onderwijsniveau + groei in vergelijking met 2004	p. 5
Tabel 4	Aantal MOS-scholen per provincie	p. 5
Tabel 5	Aantal MOS-scholen per provincie + groei in vergelijking met 2004	p. 6
Tabel 6	MOS-scholen in de provincie Antwerpen	p. 6
Tabel 7	MOS-scholen in de provincie Limburg	p. 7
Tabel 8	MOS-scholen in de provincie Oost-Vlaanderen	p. 7
Tabel 9	MOS-scholen in de provincie Vlaams-Brabant	p. 8
Tabel 10	MOS-scholen in de provincie West-Vlaanderen	p. 8
Tabel 11	MOS-scholen in het Brusselse hoofdstedelijke gewest	p. 9
Tabel 12	Aantal logo-scholen 1998-2005	p. 11
Tabel 13	Aantal logoscholen in 2005	p. 12
Tabel 14	Slaagpercentage logoscholen 2005 basis, secundair en hoger onderwijs	p. 19
Tabel 15	Slaagpercentage logokandidaten basisonderwijs 2005	p. 19
Tabel 16	Slaagpercentage logokandidaten secundair en hoger 2005	p. 20
Tabel 17	Resultaat logojurering secundair en hoger 2005, per criterium, per logo	p. 20
Tabel 18	Slaagpercentages van logo 2- en 3-scholen in het secundair en hoger onderwijs	p. 21

11. Begeleidingscommissie MOS (dd. 20/10/2005)

ir. Marc Cherretté	Afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid (voorzitter)
ir. Luc Janssens	Afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid (NME&I-celverantwoordelijke)
Eddy Loosveldt	Afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid (NME&I-cel)
Gike Neels	Provincie Antwerpen (PIME)
Jan De Boe	Provincie Vlaams-Brabant
Martine Lietaert	Vlaamse Gemeenschapscommissie
Bertie Vanderlee	Provincie Limburg (Het Groene Huis)
Ugo Sansen	Provincie Oost-Vlaanderen (tot 09/05)
Klaartje Van Loy	Provincie Oost-Vlaanderen (vanaf 09/05)
Wim Mestdagh	Provincie West-Vlaanderen
Brigitte Pycke	Provinciaal Onderwijs Vlaanderen
Paul Wyckmans	Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs
Dirk Coolsaet	Gemeenschapsonderwijs
Dirk Francken	Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten
Willy De Herdt	Administratie Onderwijs, Inspectie basisonderwijs
Jos Van de Velden	Administratie Onderwijs, Inspectie secundair onderwijs
Willy Sleurs	Dienst Voor Onderwijsontwikkeling
Rik De Laet	Brussels Instituut voor Milieubeheer
Jean Wuyts	expert (ex- Administratie Onderwijs, Inspectie basisonderwijs)
Ph. Van de Velde	Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest
Evelien de Munter	Vlaamse Milieumaatschappij
Dirk Demeyere	Afdeling Bos & Groen
Ines Van Regenmortel	coördinatie MOS
Nele Dillen	coördinatie MOS
Eric Craenhals	coördinatie MOS

12. Bijlage 1 Evaluatie logoresultaten secundair en hoger onderwijs 2005

prov + logo	werking	zelfeva- luatie	wetge- ving	planning	partici- patie	commun- icatie	conti- nuïteit	winst	totaal	maxi- mum	%
	40	10	25	25	25	25	25	25	200	200	100
ANT 1	21	6		11	7	13	15	5	78	175	44,6%
ANT 1	22	6		14	13	15	13	9	92	175	52,6%
ANT 1	23	6		18	16	17	17	13	110	175	62,9%
ANT 1	22	5		15	13	13	15	10	93	175	53,1%
ANT 1	20	6		14	13	7	11	6	77	175	44,0%
ANT 1	28	7		17	13	13	14	13	105	175	60,0%
ANT 1	28	7		19	13	12	18	16	113	175	64,6%
ANT 1	22	7		14	9	13	13	9	87	175	49,7%
ANT 1	23	6		13	9	13	12	9	85	175	48,6%
BRU 1	26	7		17	11	13	15	14	103	175	58,9%
BRU 1	21	6		11	10	11	14	14	87	175	49,7%
BRU 1	25	7		18	15	12	13	11	101	175	57,7%
BRU 1	28	5		14	9	11	19	15	101	175	57,7%
LIM 1	16	7		15	13	10	11	10	82	175	46,9%
LIM 1	19	6		13	12	12	13	11	86	175	49,1%
LIM 1	21	6		14	13	12	15	10	91	175	52,0%
LIM 1	23	6		16	15	11	12	11	94	175	53,7%
LIM 1	21	5		15	15	14	16	12	98	175	56,0%
LIM 1	21	5		17	15	13	17	11	99	175	56,6%
LIM 1	24	5		16	13	13	16	12	99	175	56,6%
LIM 1	25	5		16	11	14	15	14	100	175	57,1%
LIM 1	22	6		17	15	15	16	12	103	175	58,9%
LIM 1	24	8		14	17	15	13	12	103	175	58,9%
LIM 1	25	7		18	14	15	15	13	107	175	61,1%
LIM 1	29	4		15	12	14	17	17	108	175	61,7%
LIM 1	27	7		16	16	17	13	14	110	175	62,9%
OVL 1	28	4		15	12	15	12	14	100	175	57,1%
OVL 1	27	5		15	12	10	14	13	96	175	54,9%
OVL 1	25	6		15	14	13	11	11	95	175	54,3%
OVL 1	23	6		10	14	11	11	17	92	175	52,6%
OVL 1	27	6		13	16	13	10	7	92	175	52,6%
OVL 1	26	4		15	11	12	13	10	91	175	52,0%
OVL 1	19	7		17	13	12	11	10	89	175	50,9%
OVL 1	27	4		13	10	11	14	9	88	175	50,3%
OVL 1	23	6		16	10	10	13	8	86	175	49,1%
OVL 1	24	4		13	11	8	13	8	81	175	46,3%
OVL 1	24	4		13	8	10	13	6	78	175	44,6%
OVL 1	24	2		9	13	13	10	8	79	175	45,1%
VBR 1	27	7		13,5	16	8	10	9	90,5	175	51,7%
VBR 1	24	5		12,5	11	11,5	13	9	86	175	49,1%
VBR 1	20	4		10	12,5	4,5	12,5	5,5	69	175	39,4%
VBR 1	22	6		9,5	7,5	8	12,5	13	78,5	175	44,9%
WVL 1	24	2		13	13	8	10	9	79	175	45,1%
WVL 1	19	0		12	15	13	9	11	79	175	45,1%
WVL 1	26	4		14	14	8	13	7	86	175	49,1%
WVL 1	24	0		12	15	13	11	11	86	175	49,1%
WVL 1	23	7		15	13	9	13	7	87	175	49,7%
WVL 1	25	6		12	14	13	13	10	93	175	53,1%
WVL 1	25	6		12	12	16	15	12	98	175	56,0%
WVL 1	26	6		15	14	15	13	10	99	175	56,6%
WVL 1	27	8		17	11	11	17	12	103	175	58,9%
WVL 1	28	7		18	17	12	15	9	106	175	60,6%
TOTAAL 1+	23,9	5,5		14,4	12,7	12,0	13,5	10,7	92,7	175	53,0%
%	59,8%	54,6%		57,4%	50,8%	48,2%	53,8%	43,0%	53,0%		

prov + logo	werking	zelfeva- luatie	wetge- ving	planning	partici- patie	commun- icatie	conti- nuïteit	winst	totaal	maxi- mum	%
	40	10	25	25	25	25	25	25	200	200	100
OV1 1	23	2		10	12	9	11	7	74	175	42,3%
OV1 1	23	3		10	3	10	10	9	68	175	38,9%
VBR 1	17	0		12,5	10	7	13	6,5	66	175	37,7%
TOTAAL 1-	21,0	1,7		10,8	8,3	8,7	11,3	7,5	69,3	175	39,6%
%	52,5%	16,7%		43,3%	33,3%	34,7%	45,3%	30,0%	39,6%		
ANT 2	32	7		19	19	15	20	13	125	175	71,4%
ANT 2	22	7		15	13	13	17	14	101	175	57,7%
ANT 2	21	7		14	15	16	14	12	99	175	56,6%
ANT 2	22	7		14	17	14	15	13	102	175	58,3%
ANT 2	26	8		21	20	17	21	13	126	175	72,0%
BRU 2	31	5		20	17	15	16	17	121	175	69,1%
LIM 2	25	6		16	18	13	16	16	110	175	62,9%
LIM 2	25	7		16	15	16	17	17	113	175	64,6%
LIM 2	27	7		17	17	18	16	18	120	175	68,6%
LIM 2	30	5		19	12	19	17	20	122	175	69,7%
LIM 2	30	7		16	18	18	16	18	123	175	70,3%
OV1 2	28	6		18	16	14	18	15	115	175	65,7%
OV1 2	31	2		15	16	14	17	14	109	175	62,3%
OV1 2	24	6		17	14	13	19	15	108	175	61,7%
OV1 2	27	2		16	15	17	14	16	107	175	61,1%
OV1 2	28	2		15	16	15	13	14	103	175	58,9%
OV1 2	22	3		16	16	14	15	15	101	175	57,7%
OV1 2	23	3		16	14	15	13	12	96	175	54,9%
OV1 2	27	3		12	11	13	14	11	91	175	52,0%
OV1 2	21	3		16	13	13	14	10	90	175	51,4%
VBR 2	30	8		15,5	15	13,5	15	12	109	175	62,3%
VBR 2	23	4		17	15	13	10,5	9,5	92	175	52,6%
VBR 2	27	4		13,5	16	14	14	9,5	98	175	56,0%
VBR 2	24	4		13,5	13	13,5	14,5	11,5	94	175	53,7%
WVL 2	28	3		15	10	13	15	8	92	175	52,6%
WVL 2	27	2		15	12	15	17	9	97	175	55,4%
WVL 2	26	3		16	12	14	11	17	99	175	56,6%
WVL 2	28	3		15	13	11	13	15	98	175	56,0%
WVL 2	25	4		13	17	10	15	14	98	175	56,0%
WVL 2	23	3		11	19	14	11	18	99	175	56,6%
WVL 2	23	4		16	19	16	10	12	100	175	57,1%
WVL 2	25	2		18	9	13	16	8	91	175	52,0%
WVL 2	23	7		13	13	14	14	11	95	175	54,3%
WVL 2	28	4		16	18	15	14	11	106	175	60,6%
WVL 2	30	5		18	15	12	16	11	107	175	61,1%
WVL 2	29	3		16	15	12	19	14	108	175	61,7%
WVL 2	31	4		14	14	18	12	15	108	175	61,7%
WVL 2	31	3		21	17	19	17	9	117	175	66,9%
WVL 2	32	9		22	19	16	17	19	134	175	76,6%
WVL 2	32	9		22	19	16	17	19	134	175	76,6%
TOTAAL 2+	26,7	4,8		16,2	15,3	14,6	15,3	13,6	106,5	175	60,8%
%	66,7%	47,8%		64,9%	61,2%	58,4%	61,0%	54,6%	60,8%		

prov + logo	werking	zelfevaluatie	wetgeving	planning	participatie	communicatie	continuïteit	winst	totaal	maximum	%
	40	10	25	25	25	25	25	25	200	200	100
LIM 2	27	7		16	15	14	16	14	109	175	62,3%
LIM 2	25	6		15	15	13	17	16	107	175	61,1%
ANT 2	17	6		12	18	14	11	13	91	175	52,0%
BRU 2	24	4		13	14	12	14	12	93	175	53,1%
VBR 2	16	6		10	11	13	10	8	74	175	42,3%
VBR 2	15	2		7	8,5	12	7,5	6,5	58,5	175	33,4%
WVL 2	19	2		15	7	7	10	7	67	175	38,3%
WVL 2	20	1		10	14	7	11	7	70	175	40,0%
WVL 2	20	1		10	14	7	11	7	70	175	40,0%
TOTAAL 2-	20,3	3,9		12,0	12,9	11,0	11,9	10,1	82,2	175	47,0%
%	50,8%	38,9%		48,0%	51,8%	44,0%	47,8%	40,2%	47,0%		
ANT 3	30	8	25	20	15	13	22	16	149	200	74,5%
BRU 3	32	7	25	19	21	20	21	18	163	200	81,5%
LIM 3	32	8	25	19	19	19	21	21	164	200	82,0%
LIM 3	32	7	25	19	20	19	20	20	162	200	81,0%
LIM 3	32	7	25	19	20	16	16	19	154	200	77,0%
OVL 3	31	6	25	18	17	15	17	14	143	200	71,5%
OVL 3	30	3	25	19	17	25	18	18	155	200	77,5%
VBR 3	29	5	25	16	18,5	16	17	18,5	145	200	72,5%
WVL 3	32	5	25	21	19	19	21	22	164	200	82,0%
WVL 3	30	5	25	22	20	17	18	17	154	200	77,0%
WVL 3	32	5	25	21	21	14	21	21	160	200	80,0%
WVL 3	29	6	25	19	18	20	20	19	156	200	78,0%
WVL 3	30	4	25	17	20	16	17	18	147	200	73,5%
TOTAAL 3+	30,8	5,8	25,0	19,2	18,9	17,6	19,2	18,6	155,1	200	77,5%
%	77,1%	58,5%	100,0%	76,6%	75,5%	70,5%	76,6%	74,3%	77,5%		
WVL 3	26	3	25	17	17	16	19	16	139	200	69,5%
WVL 3	26	3	25	17	17	16	19	16	139	200	69,5%
TOTAAL 3-	26,0	3,0	25,0	17,0	17,0	16,0	19,0	16,0	139,0	200	69,5%
%	65,0%	30,0%	100,0%	68,0%	68,0%	64,0%	76,0%	64,0%	69,5%		

VERKLARING OP EER (voor logo 3-scholen)

Naam van de school:
Straat:Nummer:
Postcode:
Gemeente:
Tel.:
E-mail:.....
Webstek:
3de logo behaald in het jaar:.....

- **Wij zetten de milieuwerking van de school binnen en buiten de schoolmuren verder op logo 3-niveau.**
- **Wij hebben aandacht voor netwerking in de regio en treden bewust naar buiten als een duurzame en milieuvriendelijke school. Wij zijn bereid een voorbeeldfunctie op te nemen om andere scholen van onze creatieve ideeën en resultaten te laten profiteren.**
- **Wij willen, volgens onze mogelijkheden, deelnemen aan het internationaal Eco-schools project van de Foundation for Environmental Education (FEE).**

Het staat de coördinatie van het MOS-project vrij de milieuwerking van onze school na te gaan.

Onze school vraagt de groene vlag van Eco-schools aan voor het schooljaar

Datum

Naam en handtekening directie:

.....

14. MOS-ploeg	
Antwerpen	Elke Hermans (basisonderwijs) Katrien Hoeylaerts (basisonderwijs) Veerle Moons (secundair en hoger onderwijs)
Limburg	Sandra Diris (basisonderwijs) Rudo Vanhees (basisonderwijs) Annita Gijbels (secundair en hoger onderwijs) Johan Lambrix (coördinatie)
Oost-Vlaanderen	Roswitha Gerbosch (basisonderwijs) Sandra Vandeveldde (basisonderwijs) Mike Stoens (secundair en hoger onderwijs)
Vlaams-Brabant	Lien Loonbeeck (basisonderwijs) Herwig Kevelaerts (basisonderwijs) Philippe Moreau (secundair en hoger onderwijs)
West-Vlaanderen	Kristin Kino (basisonderwijs) Bart Decrop (basisonderwijs) Lieve Maes (secundair en hoger onderwijs)
Brussel	Paul Renders (basis-, secundair en hoger onderwijs)
Coördinatie	Nele Dillen Ines Van Regenmortel Eric Craenhals

Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL)
Afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid
Cel Natuur- en Milieueducatie en -Informatie

Samenstelling

Elke Hermans, Veerle Moons, Katrien Hoeylaerts, Gike Neels, Rudo Vanhees, Annita Gijbels, Johan Lambrix, Sandra Diris, Bertie Vanderlee, Sandra Vandeveld, Roswitha Gerbosch, Mike Stoens, Klaartje Van Loy, Herwig Kevelaerts, Lien Loonbeeck, Philippe Moreau, Jan De Boe, Kristin Kino, Bart Decrop, Lieve Maes, Wim Mestdag, Paul Renders, Martine Lietaert, Ines Van Regenmortel, Nele Dillen, Eric Craenhals.

Redactie

Nele Dillen, Ines Van Regenmortel, Eric Craenhals

Verantwoordelijke uitgever

J.-P. Heirman, directeur-generaal
Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL)
Koning Albert II-laan 20 bus 8, 1000 Brussel

Depotnummer

D/2005/3241/274

Uitgave

november 2005

www.milieuzorgopschool.be
mos@lin.vlaanderen.be